

Załącznik nr 3
do uchwały Nr/2025
Rady Miejskiej w Zaniemyślu
z dnia 2025 r.

BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ

Opracowanie:

mgr Tomasz Wojciechowski

Zaniemyśl 2020

Spis treści:

1. Podstawa opracowania	3
2. Ogólne założenia przyjęte do sporządzenia dokumentu	4
3. Położenie gminy Zaniemyśl	6
4. Analiza demograficzna.....	6
5. Analiza środowiskowa	11
6. Analiza społeczna.....	23
7. Analiza ekonomiczna	27
8. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.....	36
8.1. Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę.....	36
8.2. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej	39
8.4. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej oraz na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę	41
9. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy	42
10. Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy	42

1. Podstawa opracowania

Podstawę opracowania bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, w ramach analizy i oceny uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego na etapie sporządzania studium lub jego zmiany, stanowi art. 10 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293 ze zmianami). Zgodnie z przepisami ustawy w studium określa się uwarunkowania wynikające w szczególności z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności:

- 1) *analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne;*
- 2) *prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego;*
- 3) *możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy;*
- 4) *bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.*

Rozwinięciem art. 10 ust. 1 pkt 7 lit. d ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2020 r. poz. 293 ze zmianami) jest art. 10 ust. 5 niniejszej ustawy, zgodnie z którym *dokonując bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, kolejno:*

- 1) *formułuje się, na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy, o których mowa w ust. 1 pkt 7 lit. a–c, maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;*
- 2) *szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;*
- 3) *szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione w pkt 2, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;*
- 4) *porównuje się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1, oraz sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, o której mowa w pkt 2 i 3, a następnie, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1:*
 - a) *nie przekracza sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3,*
 - b) *przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – bilans terenów pod zabudowę uzupełnia się o różnicę tych wielkości wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, i przewiduje się*

lokalizację nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3, maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu;

5) *określa się:*

- a) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,*
- b) potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz w przypadku, o którym mowa w pkt 4 lit. a, poza tymi obszarami;*

6) *w przypadku gdy potrzeby inwestycyjne, o których mowa w pkt 5 lit. b, przekraczają możliwości finansowania, o których mowa w pkt 5 lit. a, dokonuje się zmian w celu dostosowania zapotrzebowania na nową zabudowę do możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej.*

Zgodnie z art. 10 ust. 7 ustawy określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w ust. 5 pkt 1, bierze się pod uwagę:

- 1) perspektywę nie dłuższą niż 30 lat;*
- 2) niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%.*

2. Ogólne założenia przyjęte do sporządzenia dokumentu

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę odnosi się do kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz przeznaczeniu terenów wyznaczonych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zaniemyśl. Bilans stanowi podstawę do możliwości dokonania zmian w strategicznym, pod względem zagospodarowania przestrzennego, dokumencie jakim jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w zakresie wyznaczania nowych terenów przewidzianych do zabudowy lub braku takiej możliwości.

Dla opracowania bilansu przyjęto założenia i wskaźniki dostosowane do niniejszego dokumentu. Niniejsze opracowanie obejmuje następujące elementy, które zostały uwzględnione przy ocenie uwarunkowań wynikających z potrzeb i możliwości rozwoju gminy:

- 1) analiza ekonomiczna określa wielkość i strukturę dochodów i wydatków budżetu gminy, z uwzględnieniem wpływów z podatków od nieruchomości oraz wydatków bieżących i inwestycyjnych;
- 2) analiza środowiskowa obejmuje elementy środowiska przyrodniczego, w szczególności obszary podlegające ochronie oraz ograniczenia z nich wynikające;
- 3) analiza społeczna określa strukturę demograficzną gminy;
- 4) prognoza demograficzna przedstawia liczbę ludności w perspektywie kilkudziesięciu lat;
- 5) ocena możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy;
- 6) bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę obejmujący:
 - a) określenie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę na podstawie następujących założeń:

- jako podstawę obliczeń przyjęto zasięgi terenów aktualnie zainwestowanych – zainwestowanie wynikające z przeznaczenia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz wynikające z kierunków studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zaniemyśl,
 - tereny aktualnie zainwestowane podzielono, wg sposobu zagospodarowania, użytkowania i przeznaczenia terenów, na tereny związane z zabudową mieszkaniową wraz z zabudową zagrodową, usługami, przemysłem i przetwórstwem rolnym oraz terenami sportu i rekreacji,
 - dla określenia powierzchni użytkowej istniejącej zabudowy przyjęto wskaźniki dostępne w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
 - dla nowej zabudowy przyjęto docelową powierzchnię użytkową na poziomie średniej powierzchni użytkowej w krajach Unii Europejskiej z roku 2017, tj. 45 m² powierzchni użytkowej na osobę,
 - dla określenia maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę przyjęto perspektywę 30 lat oraz niepewność procesów rozwojowych poprzez zwiększenie zapotrzebowania o 30% w stosunku do powyższych założeń sformułowanych na podstawie wyników analiz,
- b) oszacowanie chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych na podstawie następującego założenia - jako obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach istniejących jednostek osadniczych zakwalifikowano tereny zurbanizowane, w których struktura przestrzenna, ciągi komunikacyjne, dostęp do infrastruktury technicznej i społecznej nie wymaga nowych nakładów finansowych,
 - c) oszacowanie chłonności obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę na podstawie następującego założenia - jako obszary objęte planami miejscowymi uznano tereny położone w granicach obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z podziałem na funkcje zabudowy,
 - d) porównano maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę oraz sumę powierzchni użytkowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych oraz na terenach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę,
 - e) określono możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy;
- 7) określono potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związanych z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych i na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę;
 - 8) określono powierzchnię użytkową na terenach poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych i poza obszarami przeznaczonymi pod zabudowę w planach miejscowych.

3. Położenie gminy Zaniemyśl

Gmina Zaniemyśl jest gminą miejsko położoną w centralnej części województwa wielkopolskiego, w powiecie średzkim. Gmina zajmuje powierzchnię 106,6 km², graniczy z pięcioma gminami: dwiema z powiatu średzkiego – Środa Wielkopolska i Krzykosy, dwiema z powiatu śremskiego – Śrem i Książ Wielkopolski oraz jedną gminą z powiatu poznańskiego – Kórnik. Na terenie gminy funkcjonuje 18 jednostek pomocniczych – sołectw.

Pod względem komunikacyjnym przez gminę Zaniemyśl przebiega droga wojewódzka nr 432 (Leszno - Krzywiń - Śrem - Środa Wielkopolska – Września), łącząca położone w sąsiedztwie gminy dwa ośrodki o randze powiatowej – Środę Wielkopolską i Śrem.

4. Analiza demograficzna

Analizę demograficzną przeprowadzono w oparciu o dane Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie najnowszych dostępnych danych z poszczególnych zagadnień.

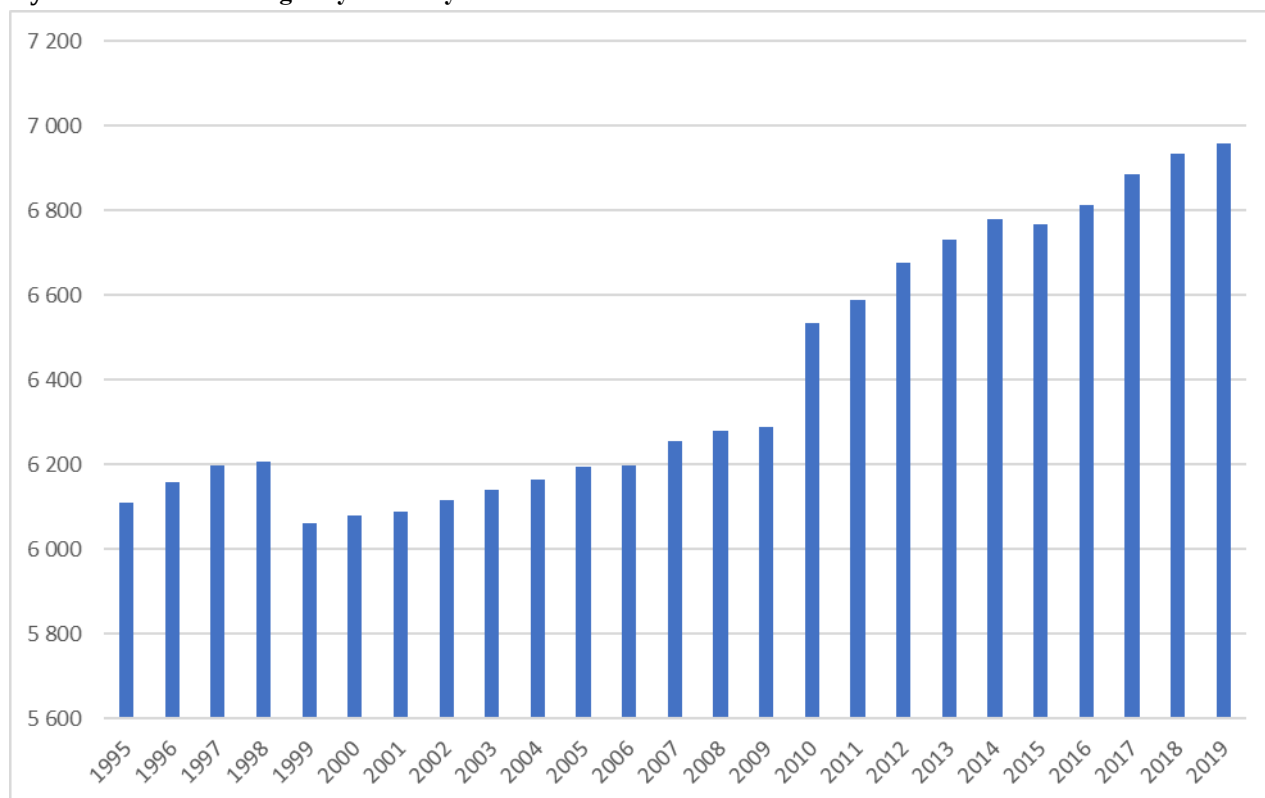
Na koniec 2019 roku gminę Zaniemyśl zamieszkiwało 6958 osób, z czego 50,5% stanowiły kobiety, a 49,5% mężczyźni. Na podstawie dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego, Zaniemyśl w 2018 r. zajmował przedostatnie miejsce pod względem liczby kobiet przypadających na 100 mężczyzn w powiecie średzkim i zaledwie 130 w województwie wielkopolskim. Współczynnik feminizacji wynosi od roku w 2016 r. 102, natomiast w latach wcześniejszych był wyższy – na początku okresu za który dostępne są dane, wynosił 107. Gęstość zaludnienia na terenie gminy systematycznie wzrasta - aktualnie utrzymuje się na poziomie 65 osób na 1 km² w latach 2018 i 2019. W latach wcześniejszych, tj. 2014 – 2016 było to 64 osoby na 1 km², w latach 2012 i 2013 – 63 osoby na 1 km². Wartość tego wskaźnika w powiecie wynosiła 94 osoby/km². Gęstość zaludnienia, stawiała gminę Zaniemyśl na 3 miejscu w powiecie i 123 w województwie.

Liczba ludności gminy Zaniemyśl od lat systematycznie wzrasta, co przekłada się na opisany powyżej wzrost liczny osób na km².

Na podstawie danych dostępnych od roku 1995 do 2019 stwierdzono, że w analizowanym okresie liczba ludności uległa zwiększeniu o 849 osób. Na początku badanego okresu, gminę Zaniemyśl zamieszkiwało 6109 osób. Najmniej osób zamieszkiwało gminę w roku 1999 – 6062 osoby, natomiast najwięcej mieszkańców Zaniemyśl liczył w ostatnim roku badanego okresu tj. w 2019 roku – 6958 osoby. Poza rokiem 1999 i 2015, kiedy to liczba mieszkańców gminy spadła odpowiednio o 145 i 12 osób, pozostałe lata odznaczały się przyrostem liczby ludności gminy. Największy przyrost liczby ludności nastąpił w roku 2010 – 245 osób, w porównaniu do roku poprzedniego. Najmniejszy przyrost liczny ludności odnotowano w roku 1998 – 8 osób, w porównaniu do roku 1997.

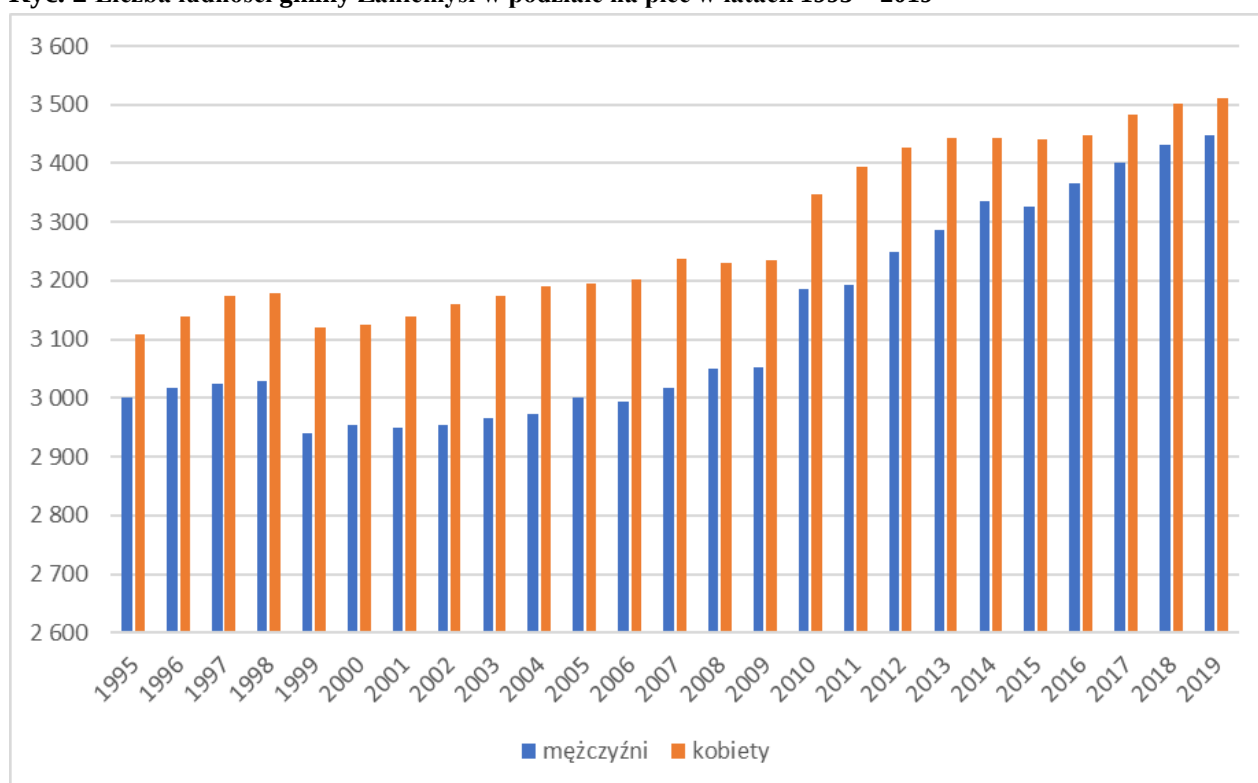
Na przyrost liczby mieszkańców gminy Zaniemyśl mają wpływ m.in. migracje. Poza trzema latami z badanego okresu lat 1995 – 2019, w których saldo migracji było ujemne lub na zerowym poziomie, pozostałe lata nacechowane są dodatnimi wskaźnikami. Największe dodatnie saldo migracji odnotowano w roku 2017 z wynikiem 46. Najmniejsze dodatnie saldo migracji było w roku 2006 i 2019 – 3.

Ryc. 1 Liczba ludności gminy Zaniemyśl w latach 1995 – 2019

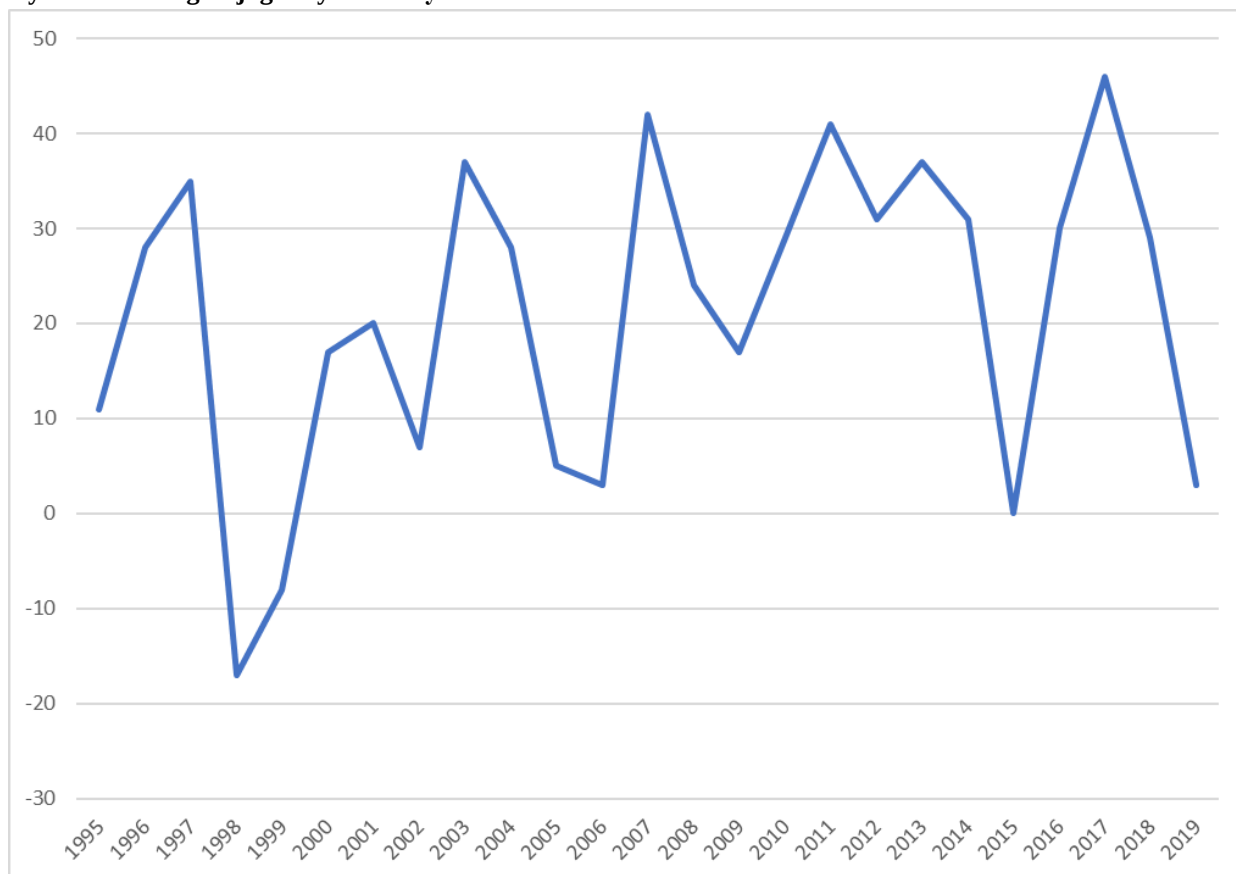
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Ryc. 2 Liczba ludności gminy Zaniemyśl w podziale na płeć w latach 1995 – 2019

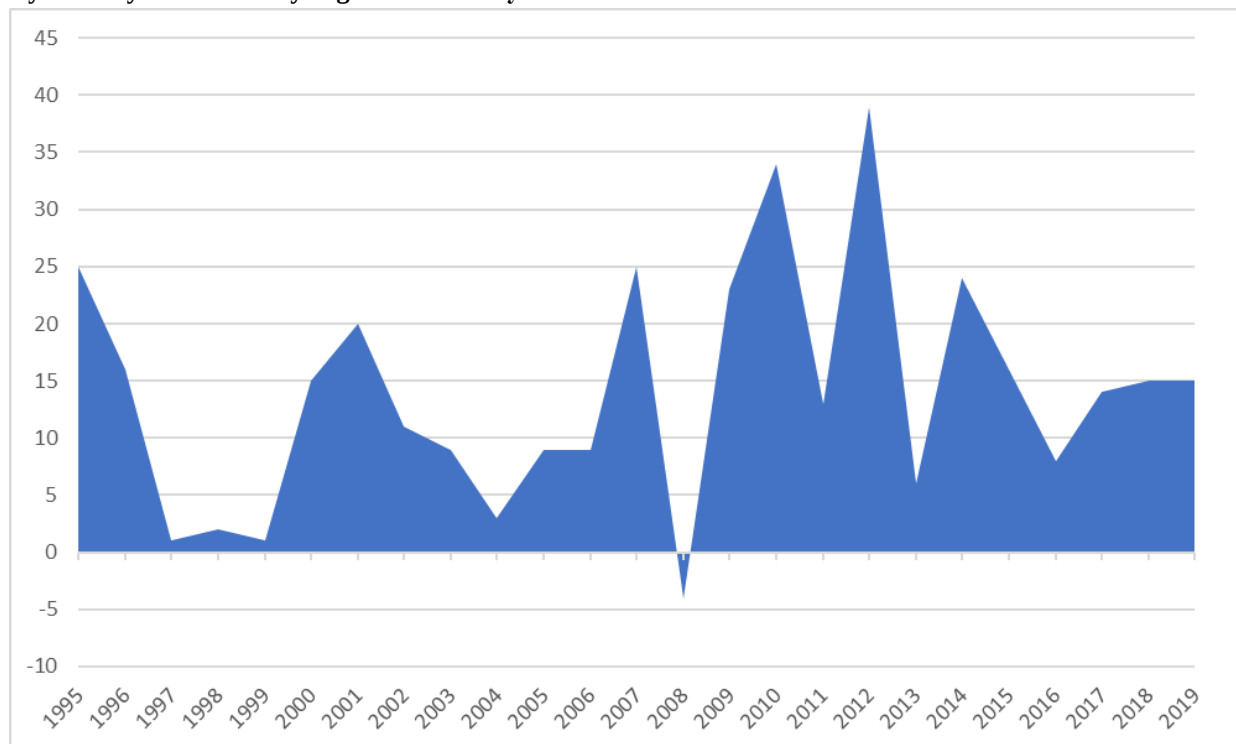
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Ryc. 3 Saldo migracji gminy Zaniemyśl w latach 1995 – 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Ryc. 4 Przyrost naturalny w gminie Zaniemyśl w latach 1995 - 2019

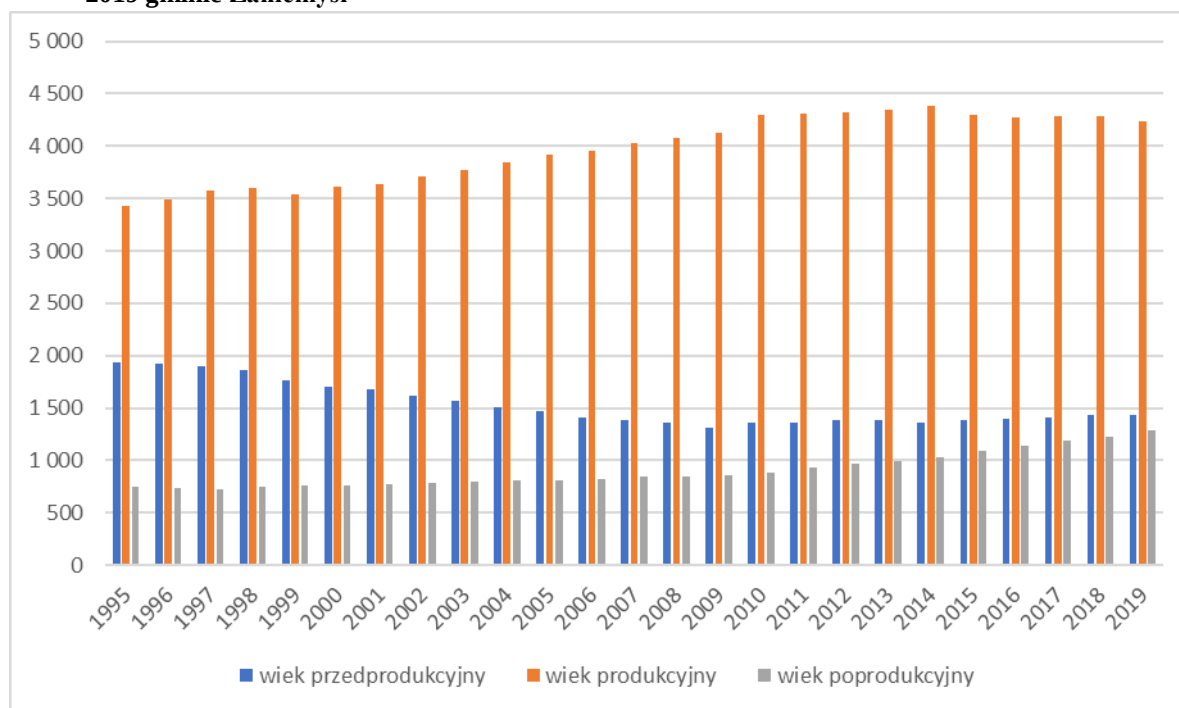

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Za stan liczby ludności gminy Zaniemyśl odpowiedzialny jest także przyrost naturalny, który poza pojedynczym rokiem - 2008, jest dodatni. Z dostępnych danych za lata 1995 – 2019 największy dodatni przyrost naturalny był w roku 2012 – 39, natomiast najniższy przyrost naturalny był we wspomnianym 2008 roku tj. -4. Ostatnie lata były na poziomie dodatnim: rok 2017 z wynikiem 14, natomiast lata 2018 i 2019 z wynikiem po 15. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy ostatnie trzy lata kształtowały się na poziomie 2,05, 2,17 i 2,16.

W ostatnich latach w całej Polsce zauważalna jest tendencja spadku ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Wzrasta natomiast liczba ludności w wieku poprodukcyjnym. Na koniec 2019 r. ludność w wieku przedprodukcyjnym w gminie Zaniemyśl wynosiła 1437 osób i stanowiła 20,6% ogółu populacji, natomiast ludność w wieku produkcyjnym w ilości 4234 osób, stanowiła 60,9% populacji gminy. Ludność w wieku poprodukcyjnym w liczbie 1287 osób stanowiła 18,5% populacji. Ludność w wieku przedprodukcyjnym w badanym okresie 1995-2018, do roku 2009 ulegała systematycznemu zmniejszeniu. Od roku 2010 odnotować należy niewielką tendencję wzrostową.

Ryc. 5 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 1995 - 2019 gminie Zaniemyśl

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W latach wcześniejszych osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły większy odsetek w ogólnej liczbie ludności, niż jest to aktualnie. Na początku badanego okresu tj. w roku 1995 osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 31,7% populacji Zaniemyśla. W kolejnych latach liczba ta ulegała stopniowemu zmniejszeniu. Od roku 2010 kształtuje się na poziomie ok. 20-21% populacji gminy. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym ulega w badanym okresie zwiększeniu. W roku 1995 wynosiła 12,2% populacji gminy Zaniemyśl, w roku 2000 – 12,4%, w roku 2005 – 13%, a w roku 2010 – 13,4% i w roku 2015 – 16%.

Jeśli chodzi o dane dotyczące grupy osób w wieku produkcyjnym, to porównując rok 1995 z 2019, grupa ta zwiększyła się o 4,8 punktu procentowego z 56% do 60,8%. W międzyczasie w grupie osób w wieku produkcyjnym odnotować należało tendencję wzrostową, której punktem kulminacyjnym był rok 2010, gdzie prawie 65,7% populacji stanowiły osoby w wieku produkcyjnym. Kolejne lata to systematyczny spadek osób w badanej grupie.

Powyższy wykres świadczy jednoznacznie o pogłębiającym się procesie starzenia się społeczeństwa: wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym, a maleje liczba osób w wieku produkcyjnym oraz przedprodukcyjnym. Zjawisko to występuje w większości krajów europejskich. Największy wpływ na dynamikę i poziom starzenia się społeczeństwa ma, w skali kraju, niska liczba urodzeń. Na zjawisko starzenia się ludności pośrednio mają również wpływ czynniki takie jak: poziom zamożności społeczeństwa, obowiązujący model rodziny, aktywność zawodowa kobiet, poziom pomocy społecznej i ochrony zdrowia, polityka społeczna państwa, a także wykształcenie społeczeństwa. Na liczbę ludności wpływ mają również przedstawione w niniejszym rozdziale migracje i przyrost naturalny.

Zgodnie z prognozami GUS wskaźnik obciążenia demograficznego ogółem, tj. liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, w najbliższych latach będzie się stale zwiększała. Oznacza to, że zmiany demograficzne powinny w istotny sposób wpływać na kształt polityki społeczno-gospodarczej gminy. Zachodzące zmiany mogą przysporzyć problemy w dziedzinie systemu edukacji, rynku pracy, systemów zabezpieczenia społecznego i ochrony zdrowia oraz rozwoju regionalnego. Zmniejszanie się liczebności młodszych roczników oznaczać będzie mniejsze obciążenie systemu edukacji a następnie niedobór osób na rynku pracy. Zmniejszy się potencjał populacji osób młodych.

Starzenie się ludności w wieku produkcyjnym, oznaczać będzie konieczność prowadzenia odpowiedniej polityki w zakresie kształcenia ustawicznego, aktywizującej osoby w wieku 45 lat i więcej do podtrzymywania aktywności zawodowej i społecznej. Wzrost liczby osób starszych spowoduje zwiększenie obciążenia systemów zabezpieczenia społecznego (emerytalno-rentowego, ale również pomocy społecznej) i świadczeń zdrowotnych.

Przygotowana przez Główny Urząd Statystyczny prognoza liczby ludności dla Polski na okres 2013 – 2050 przewiduje spadek liczby ludności o ponad 11,8%. Zmniejszenie się liczby ludności dotyczy niemalże wszystkich województw.

Dla województwa wielkopolskiego prognozowany jest niewielki spadek liczby ludności, który wynosi 5,16% pomiędzy rokiem 2013 a 2050 i jest prognozą pozytywną, w porównaniu do prognozy dla pozostałych regionów kraju¹.

Główny Urząd Statystyczny przygotował także tablice prognostyczne przedstawiające prognozowane zmiany liczby ludności dla okresu 2017 – 2030 w poszczególnych gminach.² Według GUS, przewidywany jest wzrost liczby ludności gminy Zaniemyśl o 9,6% w porównaniu lat 2016 – 2030. Na podstawie danych statystycznych za okres 24 lat, pomiędzy rokiem 1995 a 2019, liczba ludności w gminie Zaniemyśl zwiększyła się o 13,9%. Na podstawie danych rzeczywistych z lat 1995 – 2019 oraz prognoz Głównego Urzędu

¹ Prognoza ludności na lata 2014 – 2050, GUS.

² Prognoza ludności gmin 2017 – 2030, GUS.

Statystycznego przyjąć można tendencję wzrostową liczby ludności na poziomie średniej pomiędzy prognozą GUS dla gminy oraz danymi rzeczywistymi z poprzednich lat. W prognozowanej liczbie ludności nie należy uwzględniać prognozy liczby ludności dla województwa, ponieważ zarówno dane rzeczywiste, jak też prognoza dla gminy pokazują tendencję wzrostową liczby ludności. Z tego wynika, że średni wzrost liczby ludności dla gminy Zaniemyśl wynosić będzie 11,7% w perspektywie średnio 20 lat tj. między okresem lat 2020 – 2040. Okres 10-letni, pomiędzy rokiem 2040 a 2050 odznaczał się będzie również wzrostem liczby ludności o 11,7% w perspektywie kolejnego 20-lecia. Lata pomiędzy zakładanymi dwoma okresami zostały uzupełnione o przewidywany wzrost liczby ludności w okresach 5-letnich.

Tab. 1 Prognozowana liczba ludności

Lata	Prognozowana liczba ludności
2020 r.	6 983 ³ – okres początkowy
2025 r.	7 188 (+205)
2030 r.	7 392 – okres 10letni (+204)
2035 r.	7 596 (+204)
2040 r.	7 800 – okres 20-letni (+204)
2045 r.	8 029 (+229)
2050 r.	8 257 (+228)

Źródło: Opracowanie własne

5. Analiza środowiskowa

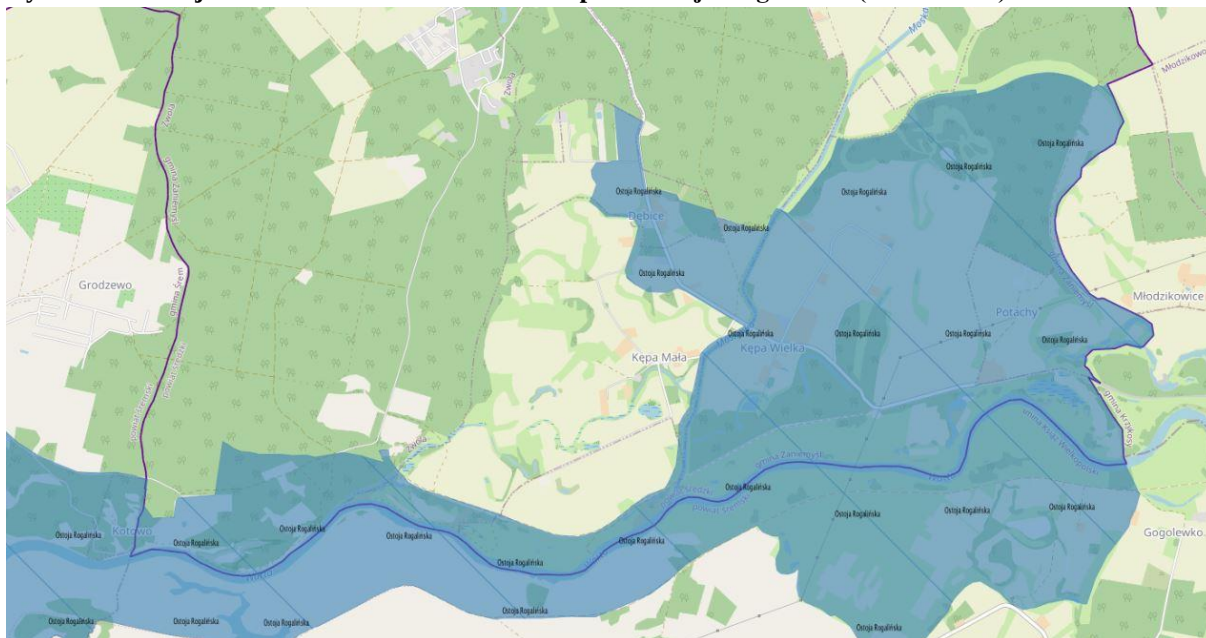
Na terenie gminy Zaniemyśl znajdują się, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r., poz. 55 ze zmianami) formy ochrony przyrody podlegające ochronie prawnej.

W południowej części gminy znajduje się Obszar Natura 2000 – obszar ptasi Ostoja Rogalińska (PLB300017) o łącznej powierzchni 21763,12 ha, objęty ochroną od października 2007 r. Obszar leży na Nizinie Wielkopolskiej. W części północnej zajmuje powierzchnię Wielkopolskiego Parku Narodowego, położonego na Pojezierzu Wielkopolskim, w krajobrazie polodowcowym, o bardzo zróżnicowanej rzeźbie terenu, na lewym brzegu Warty. Występuje tu część najdłuższego w Polsce ozu Bukowo-Mosińskiego oraz wydmy, rynny polodowcowe i głazy narzutowe. Są tu też łąki trzęślicowe i pełnikowe. Większą część powierzchni ostoi pokrywają drzewostany sosnowe (70%) z domieszką dębu, świerka, brzozy, grabu i lipy. W pobliżu jezior i rzek, na terenach wilgotnych, występują łągi wiązowo-jesionowe; tereny bagienne zajmują lasy z olszą czarną, a zarośla łozowe tworzy wierzba i kruszyna. Część południowa obszaru leży w granicach Rogalińskiego Parku Krajobrazowego, na obu brzegach Warty, na terenie Kotliny śremskiej. Obszar zajmuje tu fragment doliny Warty, gdzie rzeka meandrując utworzyła na terasie zalewowej liczne starorzecza. Otaczają je łąki i bagna. W dolinie zachowały się płaty lasów łęgowych (w tym zagrożonych w skali kraju łągów wierzbowych i topolowych), a w najwyższych terasach

³ Wartość początkowa przyjęta na rok 2020 stanowi wartość liczby ludności z 2019 r. wraz z dodaną różnicą w liczbie ludności między rokiem 2018 i 2019.

kompleksy grądów. Osobliwością jest grupa ponad 1000 dębów o obwodach od 2 do 9,5 m; najstarsze kilkusetletnie (w tym 3 okazy liczące ponad 500 lat każdy - w parku w Rogalinie). Większą część obszaru pokrywają lasy, duży jest też udział gruntów ornych.⁴ Ww. obszar Natura 2000 – obszar ptasi Ostoja Rogalińska nie posiada planu zadań ochrony, ani planu ochrony.

Ryc. 6 Lokalizacja Obszaru Natura 2000 – obszar ptasi Ostoja Rogalińska (PLB300017)

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Zaniemyśl.

Również w południowej części gminy znajduje się, pokrywający się zasięgiem z ww. obszarem i wykraczającym w centralną część gminy Obszar Natura 2000 – obszar siedliskowy Rogalińska Dolina Warty (PLH300012). Obszar o łącznej powierzchni 14753,62 ha objęty ochroną od lutego 2008 roku.

W obszarze nagromadzone są liczne, dobrze zachowane i silnie zróżnicowane starorzecza, łąki, łęgi i inne typy roślinności związane z działalnością rzeki Warty. Stwierdzono występowanie 16 siedlisk przyrodniczych z załącznika I dyrektywy Rady 92/43/EWG, w tym trzech priorytetowych (6120, 91E0 i 91I0). Spośród nich największy udział mają różnego typu lasy łęgowe (ponad 40% łącznej powierzchni wszystkich siedlisk), świeże łąki (prawie 25%), starorzecza (ok. 16,5%) oraz kwaśne dąbrowy (ok. 11%) Obszar do niedawna obejmował największe skupisko dębów szypułkowych w Europie, znajdujące się w dolinie Warty pomiędzy Rogalinkiem a Rogalinem. Stwierdzono ponadto występowanie 15 gatunków z załącznika II dyrektywy Rady 92/43/EWG, w tym jednego priorytetowego - pachnicy dębowej. W obszarze występuje także 11 gatunków roślin z krajowej "czerwonej listy": fiołek mokradłowy *Viola stagnina*, goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, goździk pyszny *Dianthus superbus*, goździk siny *Dianthus gratianopolitanus*, groszek błotny *Lathyrus palustris*, kosaciec syberyjski *Iris sibirica*, kruszczyk błotny *Epipactis palustris*,

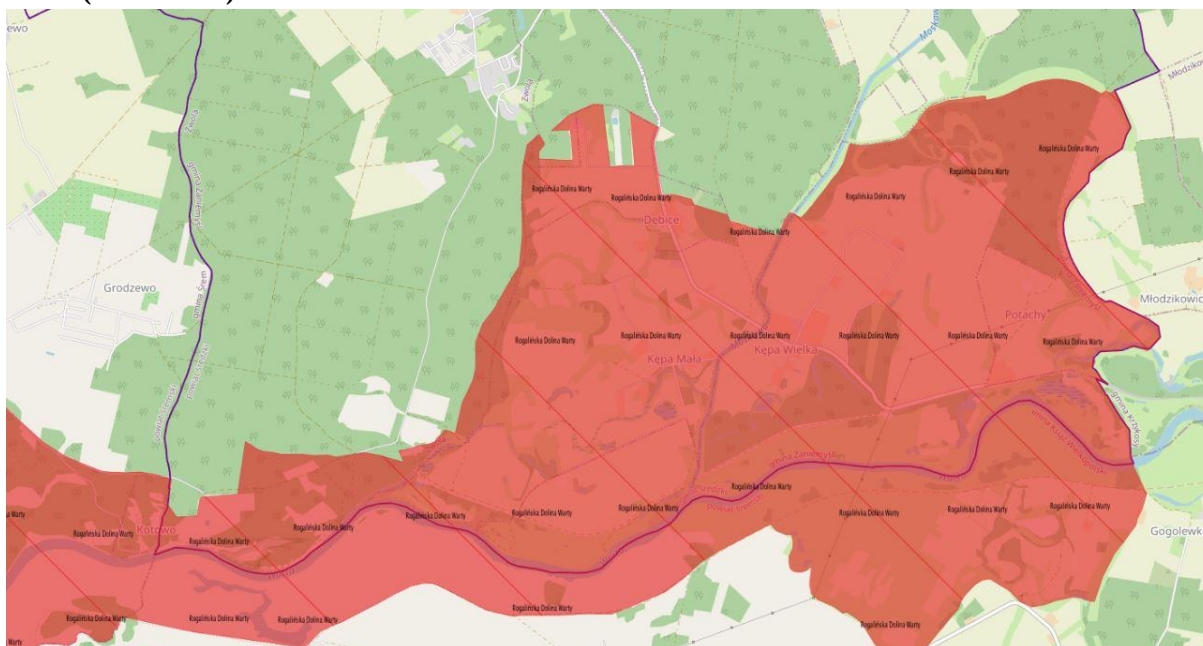
⁴ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, www.gdos.gov.pl

nasieśrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, pszeniec grzebieniasty *Melampyrum cristatum* oraz selernica żyłkowana *Cnidium dubium*. Kolejne figurują na regionalnej "czerwonej liście", w tym rzeżucha drobnokwiatowa *Cardamine parviflora* oraz skrzyp pstry *Equisetum variegatum* ze statusem "zagrożony" (kategoria "EN"). Dziewięć dalszych taksonów posiada w Wielkopolsce status "narażony" (kat. "VU"): bukwica zwyczajna *Betonica officinalis*, konitrut błotny *Gratiola officinalis*, kropidło puszczalkowate *Oenanthe fistulosa*, orlik pospolity *Aquilegia vulgaris*, rzeżucha niecierpkowa *Cardamine impatiens*, sitniczka szczecinowata *Isolepis setacea*, starzec bagienny *Senecio paludosus*, wolffia bezkorzeniowa *Wolffia arrhiza* oraz zamokrzyca ryżowa *Leersia oryzoides*. Kolejnych pięć gatunków zostało uznanych jako "najmniejszej troski" (kat. "LC"): koniopłoch łąkowy *Silaum silaus*, lilia złotogłów *Lilium martagon*, ożanka czosnkowa *Teucrium scordium*, topola czarna *Populus nigra* i wilczomleczeń lśniący *Euphorbia lucida*.⁵ Znajdują się tu siedliska przyrodnicze: wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi, brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Littorelletea*, *Isoëto-Nanojuncetea*, płaty asocjacji sitniczki szczecinowatej *Scirpo setacei-Stellarietum uliginosae*, starorzecza i naturalne, eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami *Nymphaeion*, *Potamion*, zalewane, muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodion rubri* p.p. i *Bidention* p.p., suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphylyon*), Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*), murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenio spetentrionalis-Festucion pallentis*), zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*), ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*), łąki selernicowe (*Cnidion dubii*), niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*), grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*), pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy (*Betulo-Quercetum*), Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe), Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalia pubescenti-petraeae*), a także gatunki: kumak nizinny, traszka grzebieniasta, koza *Cobitis taenia*, piskorz, kozioróg dębosz, kreślinek nizinny, zalotka większa, jelonek rogacz, trzepla zielona, pachnica dębowa, poczwarówka jajowata, bóbr europejski, wydra *Lutra*, Starodub łąkowy.

Dla Obszaru Natura 2000 – obszar siedliskowy Rogalińska Dolina Warty Zarządzeniem nr 2/13 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 24 lipca 2013 r. ustanowiono planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Rogalińska Dolina Warty PLH300012.

⁵ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, www.gdos.gov.pl

Ryc. 7 Lokalizacja Obszar Natura 2000 – obszar siedliskowy Rogalińska Dolina Warty (PLH300012)

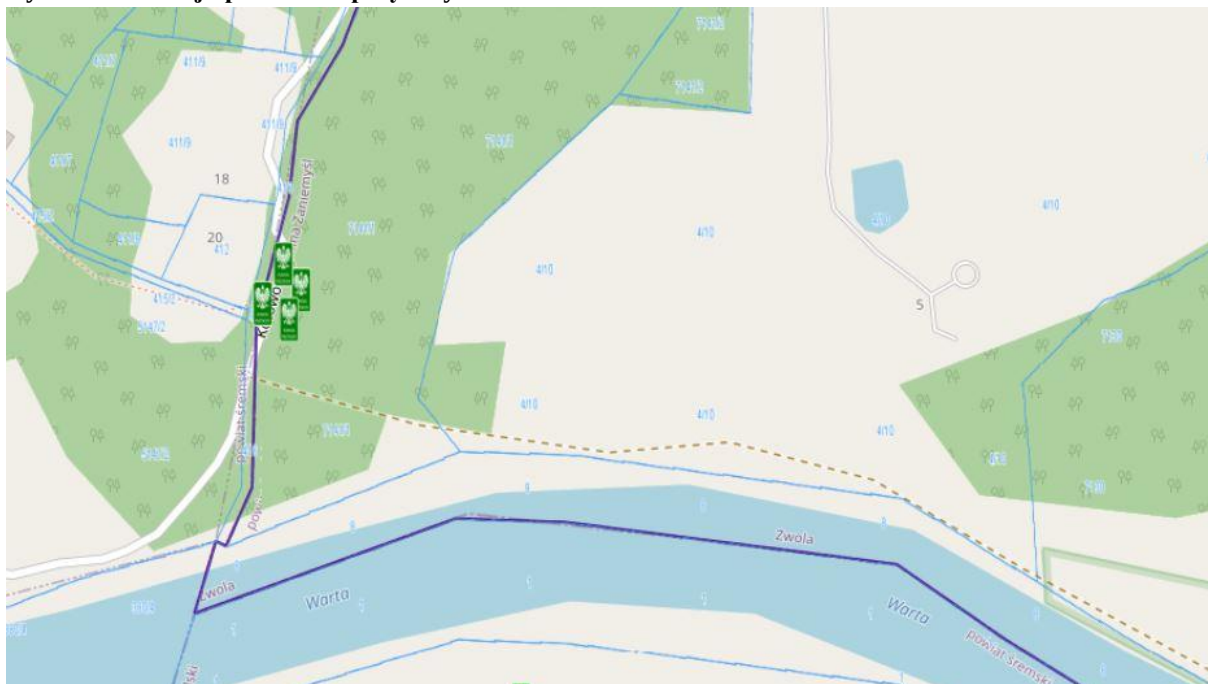

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Zaniemyśl.

Na terenie gminy znajdują się liczne pomniki przyrody:

- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 30 grudnia 1981 r. Decyzją nr RŻLlś 7146-21/81 Wojewody Poznańskiego z 22.12.1981 r. (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Poznańskiego Nr 2 poz.19 z 1984 r.); rośnie w południowej części gminy w lesie między Kotowem a rz. Wartą, Nadleśnictwo Babki, dz.7141/1,
- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 30 grudnia 1981 r. Decyzją nr RŻLlś 7146-21/81 Wojewody Poznańskiego z 22.12.1981 r. (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Poznańskiego Nr 2 poz.19 z 1984 r.); rośnie w południowej części gminy w lesie między Kotowem a rz. Wartą, Nadleśnictwo Babki, dz.7141/1,
- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 30 grudnia 1981 r. Decyzją nr RŻLlś 7146-21/81 Wojewody Poznańskiego z 22.12.1981 r. (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Poznańskiego Nr 2 poz.19 z 1984 r.); rośnie w południowej części gminy w lesie między Kotowem a rz. Wartą, Nadleśnictwo Babki, dz.7141/1,
- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 30 grudnia 1981 r. Decyzją nr RŻLlś 7146-21/81 Wojewody Poznańskiego z 22.12.1981 r. (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Poznańskiego Nr 2 poz.19 z 1984 r.); rośnie w południowej części gminy w lesie między Kotowem a rz. Wartą, Nadleśnictwo Babki, dz.7141/1,

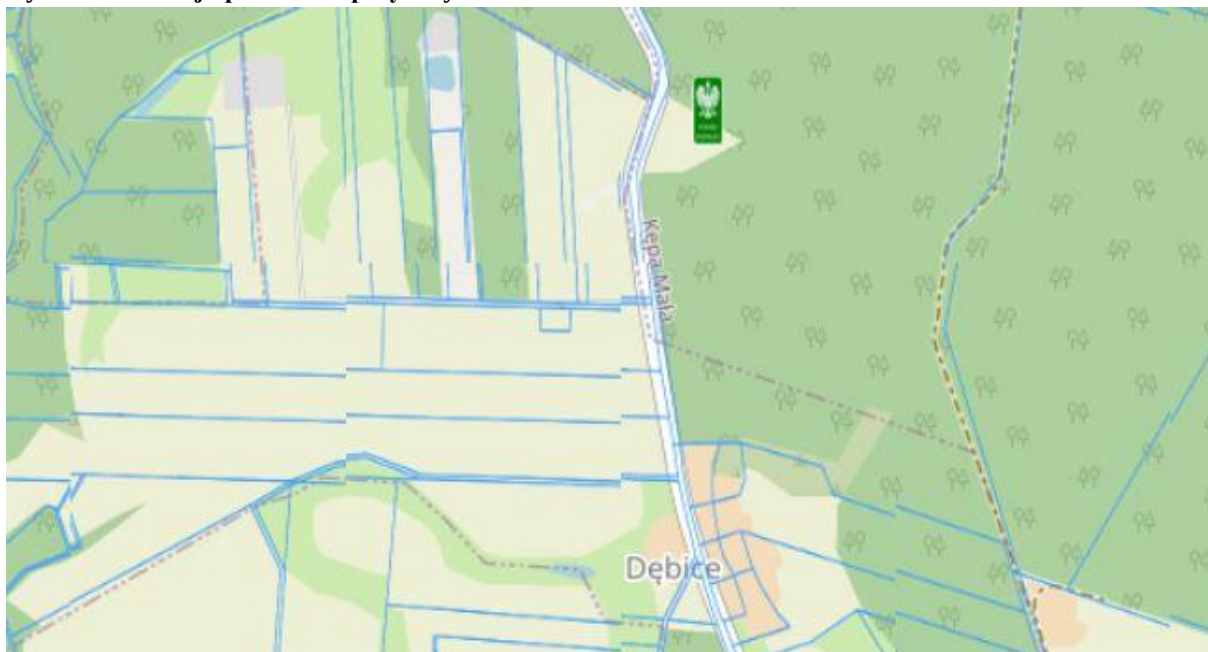
Ryc. 8 Lokalizacja pomników przyrody

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Zaniemyśl.

- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 27 grudnia 2006 r. Rozporządzeniem nr 214/06 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 29 listopada 2006 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody (opublikowane w Dz. Urz. Województwa Wielkopolskiego z dnia 13 grudnia 2006 r. Nr 198, poz. 4693), położenie na dz. 9194/1,

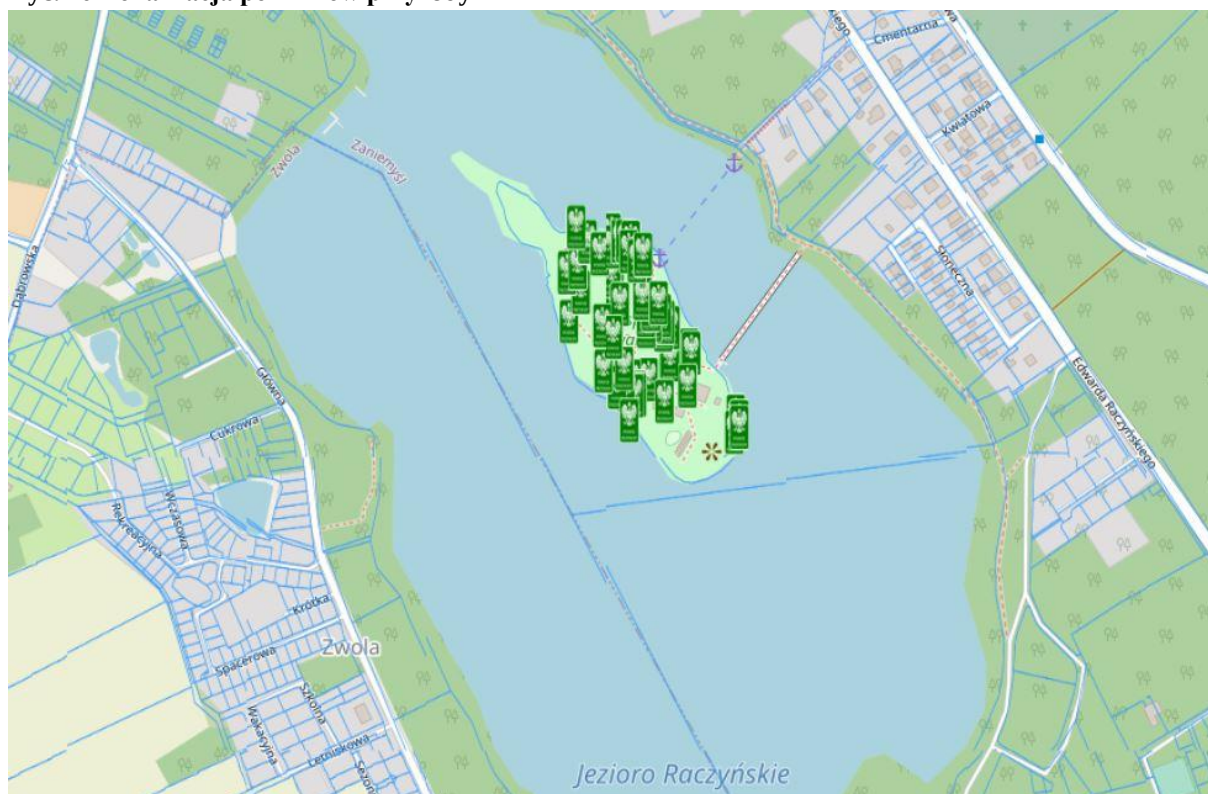
Ryc. 9 Lokalizacja pomników przyrody

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Zaniemyśl.

- grupa 49 drzew Dębów Raczyńskiego – dębów szypułkowych - *Quercus robur*, ustanowionych pomnikami ochrony przyrody 30 marca 1989 r. Zarządzenie Nr 52/88 Wojewody Poznańskiego z dnia 30 grudnia 1988 r. w sprawie pomników przyrody (opublikowane w Dz. Urz. Woj. Poznańskiego z dnia 15 marca 1989 r. Nr 5 poz. 20),

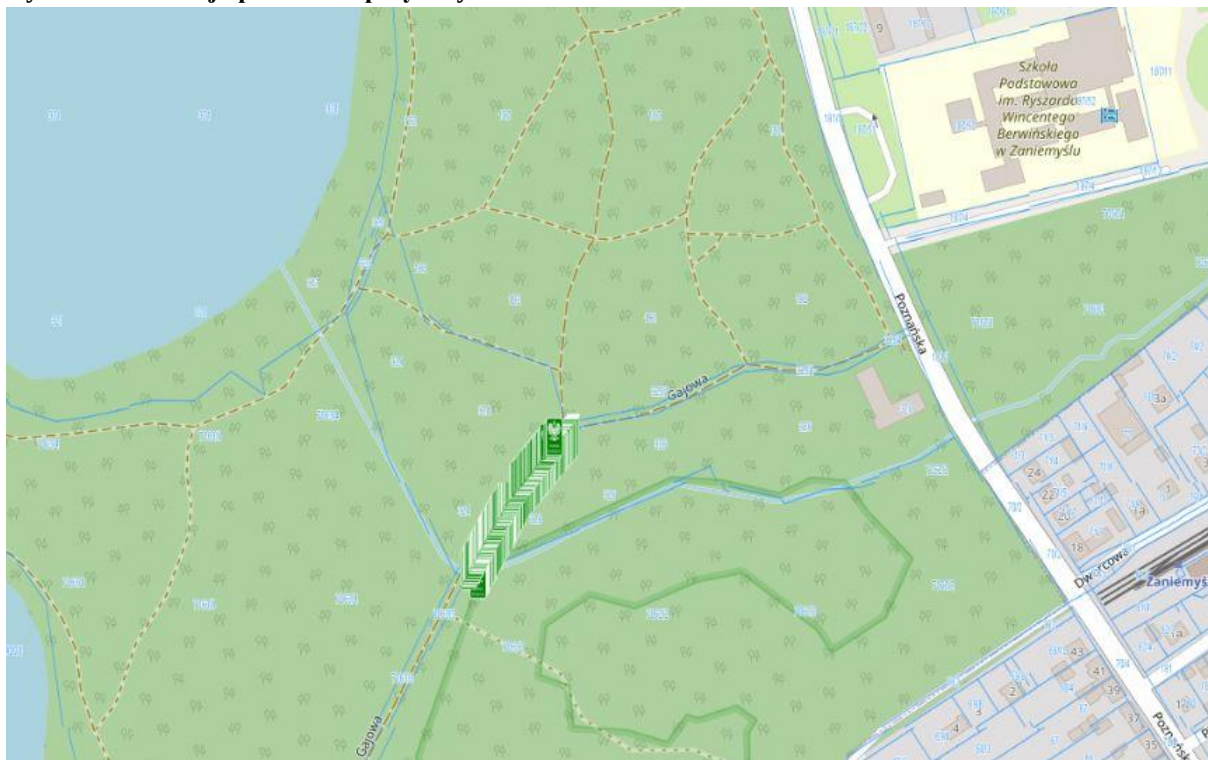
Ryc. 10 Lokalizacja pomników przyrody

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Zaniemyśl.

- grupa 201 drzew – grabów zwyczajnych – (grab pospolity) - *Carpinus betulus*, ustanowionych pomnikami przyrody 20 maja 1986 r. Orzeczeniem nr RŻL.1ś.7146-45/85 Wojewody Poznańskiego z 19.12.1985 r. (publikowane w Dz. Urz. Woj. Poznańskiego nr 5 z 20.05.1986 r.)

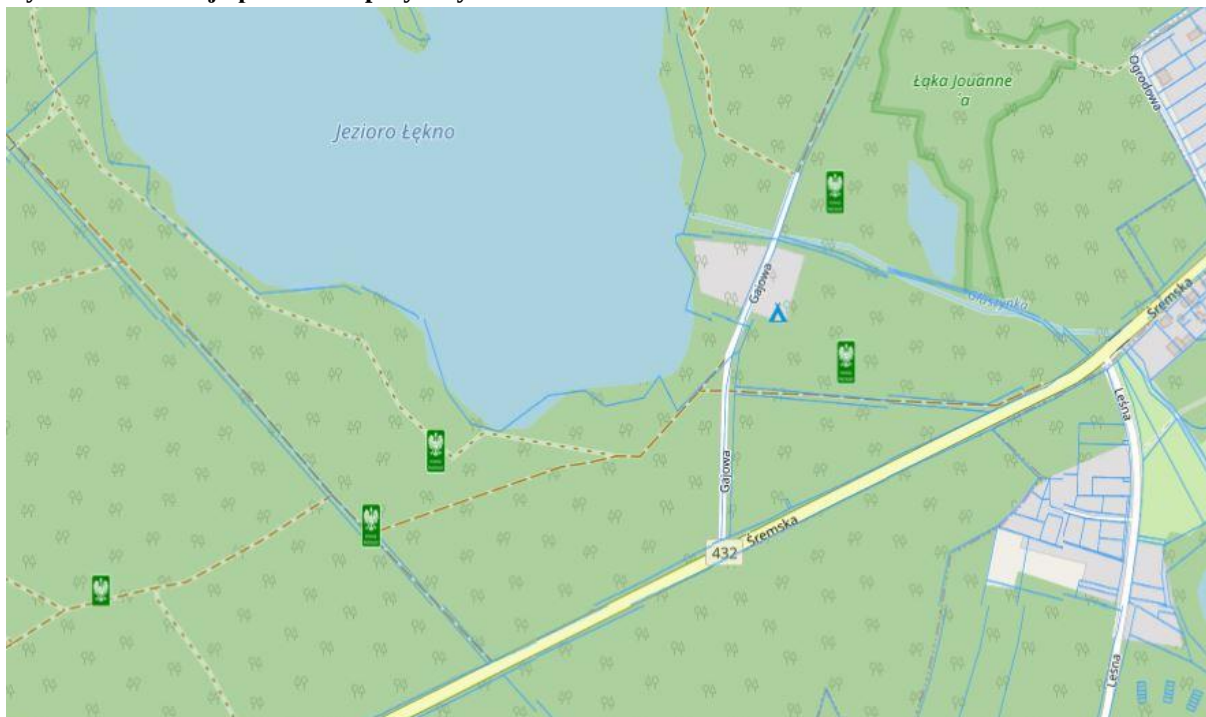
Ryc. 11 Lokalizacja pomników przyrody

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Zaniemyśl.

- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 11 października 2000 r. Rozporządzeniem Nr 8/00 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 12 września 2000 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody i uchylenia ochrony nad niektórymi tworami przyrody (opublikowane w Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 26 września 2000 r. Nr 63 poz. 837), położony na dz. 7062/2 Łękno,
- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 8 lipca 1967 r. Decyzją nr 234 RL.op-4101-818/67 Prezydium Wojewodzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z 08.07.1967 r. oraz Rozporządzeniem Nr 8/00 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 12 września 2000 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody i uchylenia ochrony nad niektórymi tworami przyrody (opublikowane w Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 26 września 2000 r. Nr 63 poz. 837), położony na dz. 7062/5 Łękno,
- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 11 października 2000 r. Rozporządzeniem Nr 8/00 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 12 września 2000 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody i uchylenia ochrony nad niektórymi tworami przyrody (opublikowane w Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 26 września 2000 r. Nr 63 poz. 837), położony na dz. 7064/1 Łękno,
- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 8 lipca 1967 r. Decyzją nr 230 RL.op-4101-813/67 Prezydium Wojewodzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z 08.07.1967 r., położony na dz. 7064/1 Łękno,
- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 8 lipca 1967 r. Decyzją nr 236 RL.op-4101-820/67 Prezydium Wojewodzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z 08.07.1967 r., położony na dz. 7065/1 Łękno,

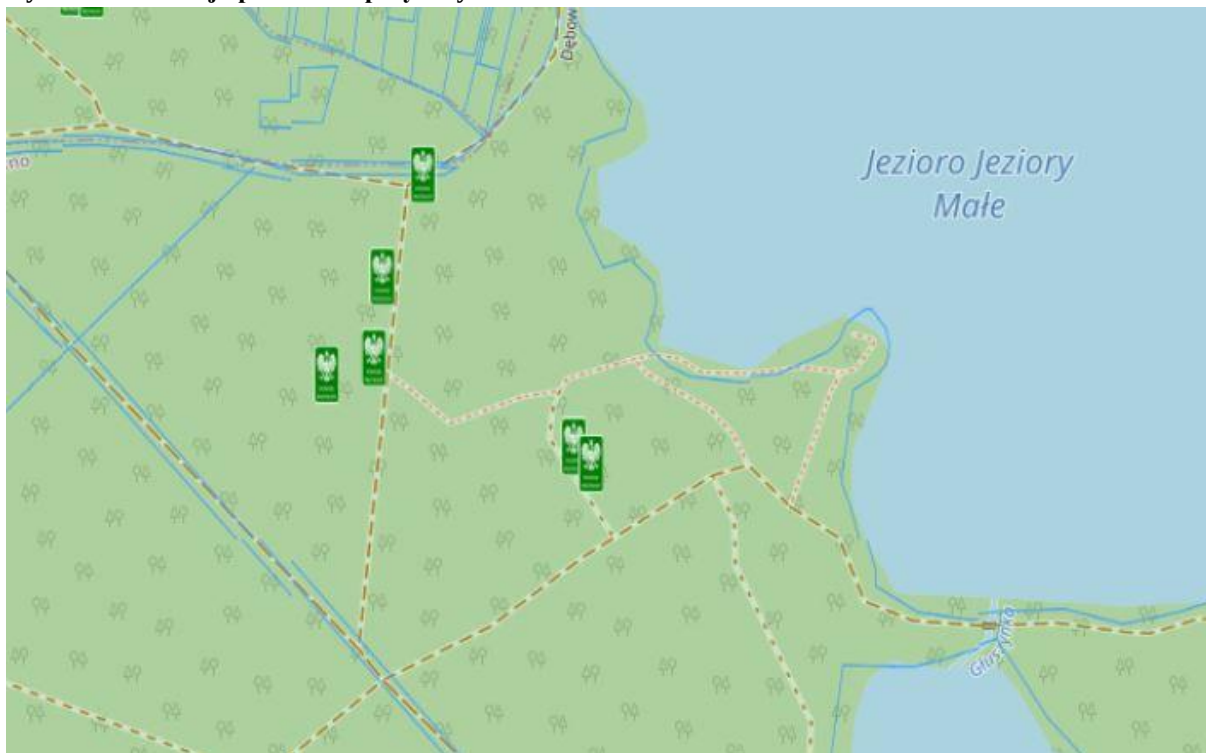
Ryc. 12 Lokalizacja pomników przyrody

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Zaniemyśl.

- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 11 października 2000 r. Rozporządzeniem Nr 8/00 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 12 września 2000 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody i uchylenia ochrony nad niektórymi tworami przyrody (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 26 września 2000 r. Nr 63 poz. 837), położony na dz. 7059/1 Łękno,
- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 11 października 2000 r. Rozporządzeniem Nr 8/00 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 12 września 2000 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody i uchylenia ochrony nad niektórymi tworami przyrody (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 26 września 2000 r. Nr 63 poz. 837), położony na dz. 7059/1 Łękno,
- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 8 lipca 1967 r. Decyzją nr 237 RL.op-4101-821/67 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z 08.07.1967 r., położony na dz. 7059/1 Łękno,
- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 15 lutego 1957 r. Orzeczeniem nr 335/93 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z 1.06.1957 r. (opublikowane w Dz. Urz. Wojewódzkiej Rady Narodowej nr 7 w Poznaniu z 1.06.1957 r.), położony na dz. 7059/1 Łękno,
- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 8 lipca 1967 r. Decyzją nr RL.op-7001-816/67 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu z 08.07.1967 r., położony na dz. 7059/1 Łękno,
- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 15 lutego 1957 r. Orzeczeniem PWRN Nr 334/92 z dn. 15.02.1957 r. Dz. Urz. WRN Nr 7 z dnia 01.06.1957 r., położony na dz. 7059/1 Łękno,

Ryc. 13 Lokalizacja pomników przyrody

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Zaniemyśl.

- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 11 października 2000 r. Rozporządzeniem Nr 8/00 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 12 września 2000 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody i uchylenia ochrony nad niektórymi tworami przyrody (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 26 września 2000 r. Nr 63 poz. 837), położony na dz. 7051/1 Jezioro Wielkie,
- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 11 października 2000 r. Rozporządzeniem Nr 8/00 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 12 września 2000 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody i uchylenia ochrony nad niektórymi tworami przyrody (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 26 września 2000 r. Nr 63 poz. 837), położony na dz. 7051/1 Jezioro Wielkie,
- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 11 października 2000 r. Rozporządzeniem Nr 8/00 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 12 września 2000 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody i uchylenia ochrony nad niektórymi tworami przyrody (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 26 września 2000 r. Nr 63 poz. 837), położony na dz. 7051/1 Jezioro Wielkie,
- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 11 października 2000 r. Rozporządzeniem Nr 8/00 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 12 września 2000 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody i uchylenia ochrony nad niektórymi tworami przyrody (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 26 września 2000 r. Nr 63 poz. 837), położony na dz. 7051/1 Jezioro Wielkie,
- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 11 października 2000 r. Rozporządzeniem Nr 8/00 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 12 września 2000 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody i uchylenia ochrony nad niektórymi tworami przyrody (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 26 września 2000 r. Nr 63 poz. 837), położony na dz. 7051/1 Jezioro Wielkie,

uznania za pomniki przyrody i uchylenia ochrony nad niektórymi tworami przyrody (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 26 września 2000 r. Nr 63 poz. 837), położony na dz. 7051/1 Jezioro Wielkie,

- dąb szypułkowy - *Quercus robur*, ustanowiony pomnikiem przyrody 11 października 2000 r. Rozporządzeniem Nr 8/00 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 12 września 2000 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody i uchylenia ochrony nad niektórymi tworami przyrody (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 26 września 2000 r. Nr 63 poz. 837), położony na dz. 7051/1 Jezioro Wielkie,

- grupa drzew - dębów szypułkowych - *Quercus robur*, ustanowionych pomnikami przyrody 10 czerwca 1979 r. Decyzją nr RLSIŚ 7146-21/78 Wojewody Poznańskiego z 10.06.1979 r., (opublikowana w Dz. Urz. Wojewódzkiej Rady Narodowej nr 5 z 10.06.1979 r.), położone na dz. 7051/1 Jezioro Wielkie,

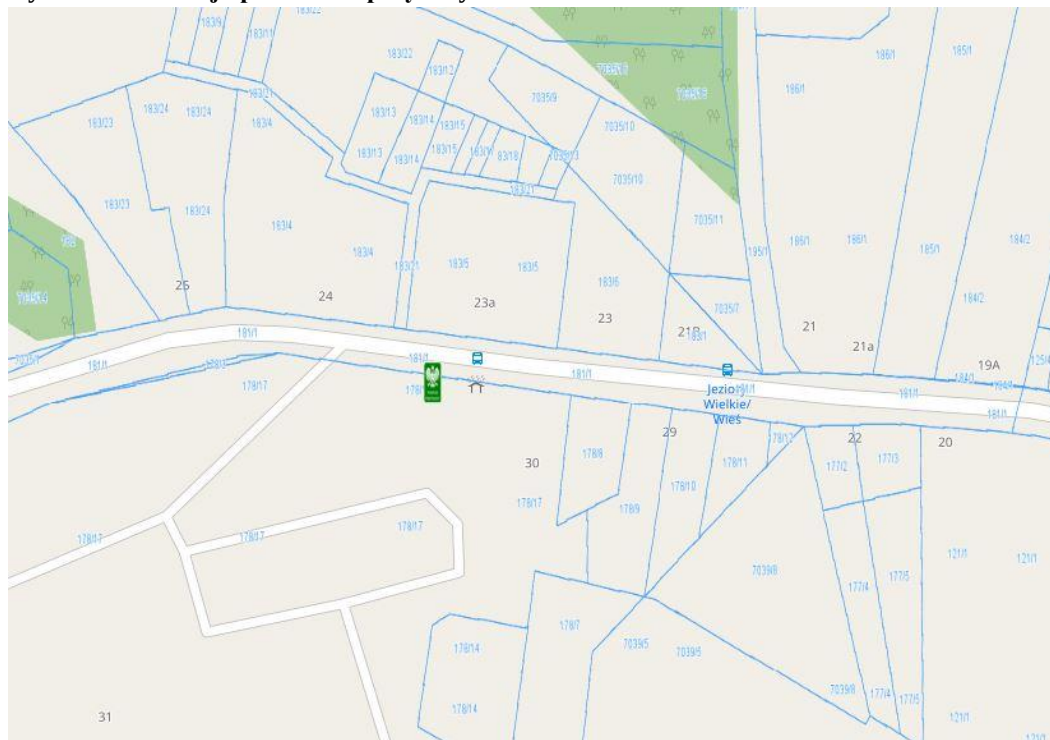
Ryc. 14 Lokalizacja pomników przyrody

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Zaniemyśl.

- gład narzutowy, ustanowiony pomnikiem przyrody 10 czerwca 1979 r. Decyzją nr RLSIŚ 7146-22/78 Wojewody Poznańskiego z 30.12.1978 r. (opublikowana w Dz. Urz. Wojewódzkiej Rady Narodowej nr 5 z 10.06.1979 r.), położony na dz. 178/15 Jezioro Wielkie,

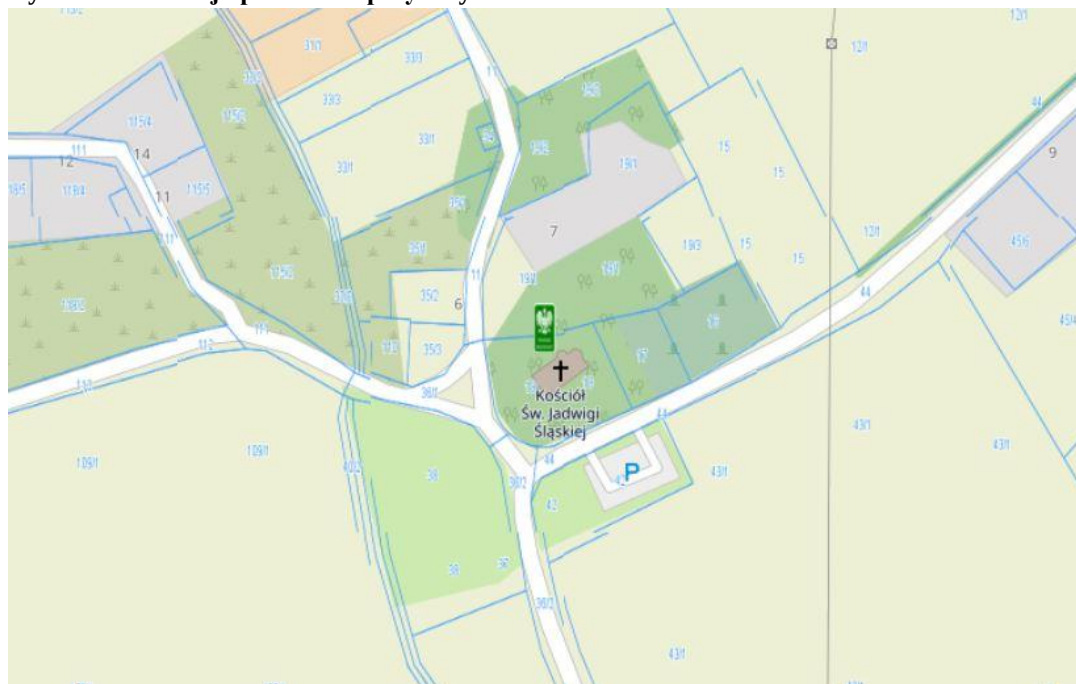
Ryc. 15 Lokalizacja pomników przyrody

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Zaniemyśl.

- lipa drobnolistna - *Tilia cordata*, ustanowiona pomnikiem przyrody Decyzja nr RLSIŚ 7146-34/80 Wojewody Poznańskiego z 18.11.1980 r. (opublikowana w Dz. Urz. Wojewódzkiej Rady Narodowej nr 1 z 10.02.1981 r.), zlokalizowana na dz. 19/1 Mądre.

Ryc. 16 Lokalizacja pomników przyrody

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Zaniemyśl.

Na terenie gminy Zaniemyśl znajduje się również pięć użytków ekologicznych:

- Przy Białym Gościńcu, siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków przyjęty za użytek ekologiczny Uchwałą Nr XVII/127/2012 Rady Gminy Zaniemyśl z dnia 5 czerwca 2012 r. w sprawie uznania terenu za użytek ekologiczny (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2012 r. poz. 3147 z dnia 13 lipca 2012 r.),

Ryc. 17 Lokalizacja użytku ekologicznego

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Zaniemyśl.

- Chmielniki, płaty nieużytkowanej roślinności, przyjęty za użytek ekologiczny Uchwałą Nr XXIV/149/2001 Rady Gminy Zaniemyśl z dnia 25 czerwca 2001 r. w sprawie uznania terenu za użytek ekologiczny (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego Nr 88, poz. 1724 z dnia 27 lipca 2001 r.),

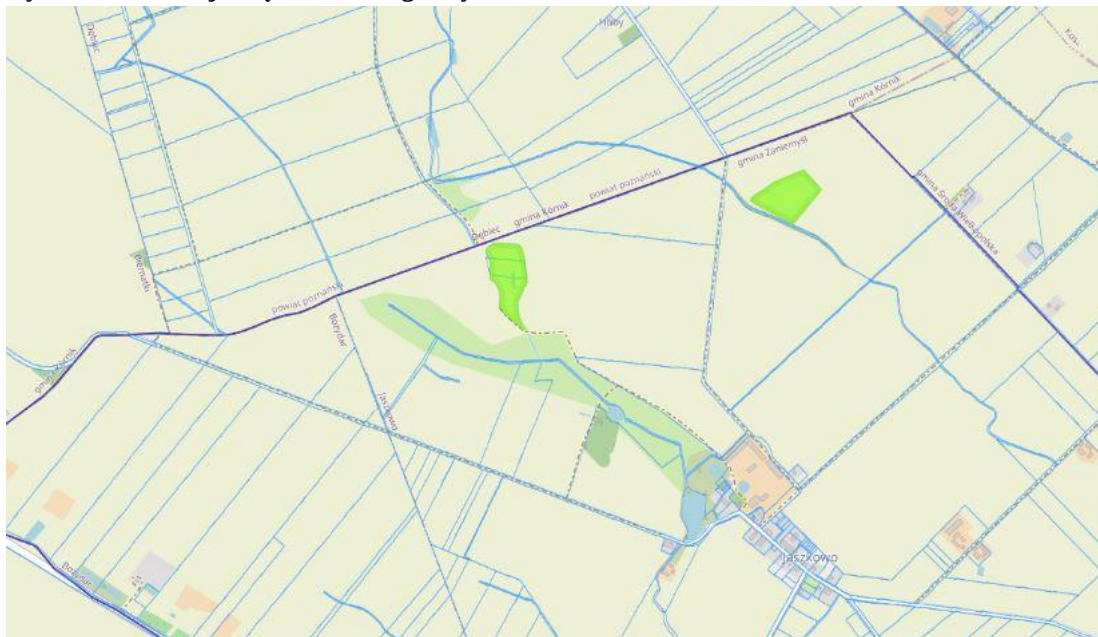
- Łąka Jouanne'a, siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków przyjęty za użytek ekologiczny Uchwałą Nr XVII/127/2012 Rady Gminy Zaniemyśl z dnia 5 czerwca 2012 r. w sprawie uznania terenu za użytek ekologiczny (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2012 r. poz. 3147 z dnia 13 lipca 2012 r.)

Ryc. 17 Lokalizacja użytków ekologicznych

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Zaniemyśl.

- siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków bez nadanej nazwy, przyjęte za użytek ekologiczny Uchwałą Nr XXIV/148/2001 Rady Gminy Zaniemyśl z dnia 25 czerwca 2001 r. w sprawie uznania terenów za użytki ekologiczne (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego Nr 88, poz. 1723 z dnia 27 lipca 2001 r.),
- siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków bez nadanej nazwy, przyjęte za użytek ekologiczny Uchwałą Nr XXIV/148/2001 Rady Gminy Zaniemyśl z dnia 25 czerwca 2001 r. w sprawie uznania terenów za użytki ekologiczne (opublikowana w Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego Nr 88, poz. 1723 z dnia 27 lipca 2001 r.).

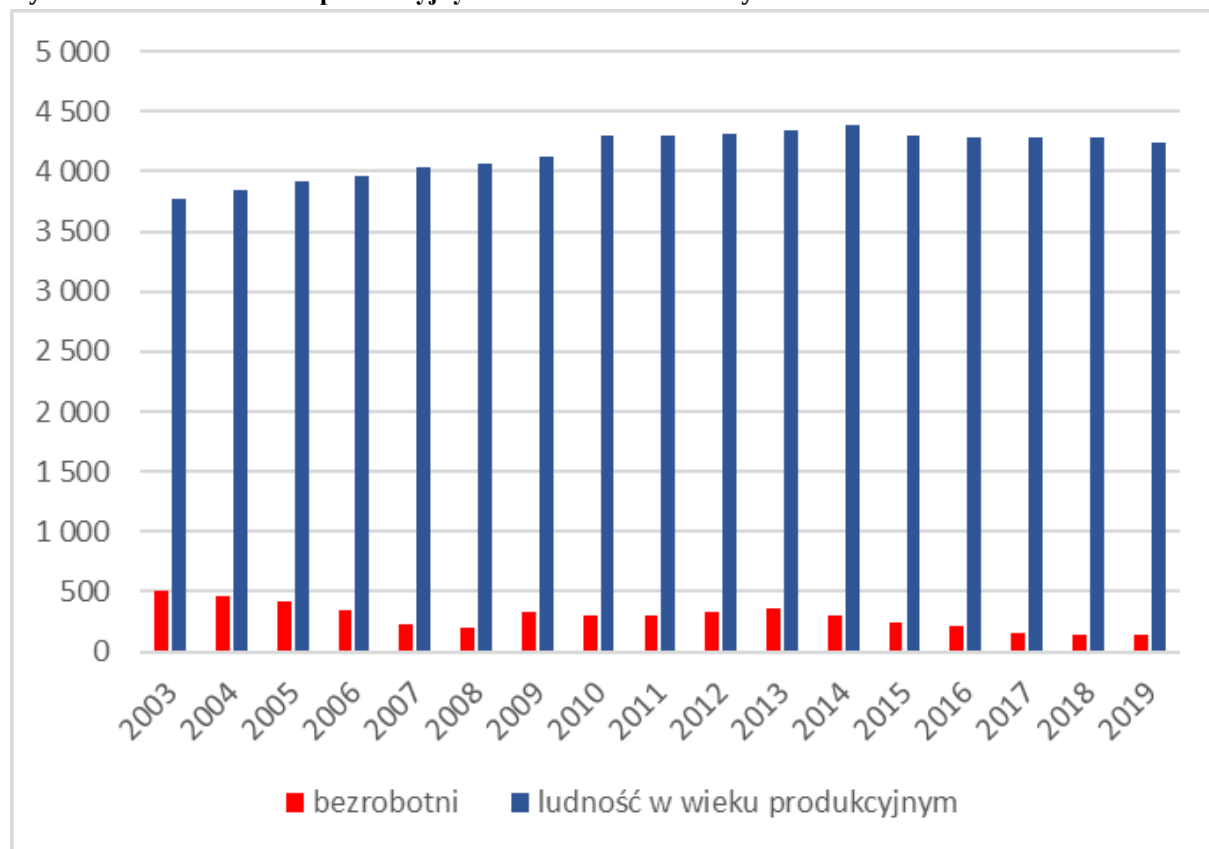

Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Zaniemyśl.

Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Zaniemyśl wynosił zaledwie 3,4% w roku 2019 i był większy o 0,1% w porównaniu do roku 2018. W roku 2017 wskaźnik ten wynosił 3,5. W porównaniu do lat wcześniejszych bezrobocie w gminie Zaniemyśl ulegała zmniejszeniu. Jeszcze w roku 2003 udział osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym wynosił 13,2%. Kolejne lata, wg danych statystycznych, pokazują spadek bezrobocia. W pojedynczych latach procent osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym nieznacznie wzrastał, ale tendencja tego wskaźnika w latach 2003 – 2019 jest spadkowa.

Otwarcie granic Unii Europejskiej na pracowników z krajów „nowej” Unii sprawiło, że poziom bezrobocia w okresie 17 lat, nie tylko w Zaniemyślu, ale w całym kraju, spadł.

Ryc. 12 Ilość osób w wieku produkcyjnym i ilość osób bezrobotnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Od lat 90-tych XX wieku zwiększa się liczba podmiotów gospodarczych w gminie Zaniemyśl. W 1995 r. na terenie gminy funkcjonowało 182 podmioty gospodarki narodowej. W kolejnych latach liczba przedsiębiorców systematycznie wzrastała. Na koniec 2019 r. na terenie gminy Zaniemyśl funkcjonowało 731 podmiotów gospodarczych sektora prywatnego i publicznego, wpisanych do rejestru REGON. Rok wcześniej było o pięćdziesiąt jeden przedsiębiorców mniej. Natomiast w roku 2017 funkcjonowało 658 podmiotów gospodarczych. Najmniej podmiotów z okresu 2009 – 2019, od kiedy dostępne są dane z podziałem na rodzaj działalności, funkcjonowało w roku 2009 – 468 podmiotów. Firmy z branży przemysłu i budownictwa stanowiły w 2019 r. ponad 27,8% wszystkich podmiotów gospodarczych. Zaledwie 4,7% stanowiły firmy związane z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem. Jest to jeden z najmniejszych wyników udziału procentowego w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych wg rodzajów działalności z lat 2009 – 2019. Tego typu działalność w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych na terenie gminy, rejestrowała największy udział w roku 2012 i 2013, który wynosił 6,0% i 6,7% przy odpowiednio 33 i 39 przedsiębiorstwach.

Tab. 2 Podmioty gospodarcze wg rodzajów działalności w latach 2009-2019

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem	468	507	520	549	585	599	612	625	658	680	731
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	22	25	30	33	39	28	33	31	29	30	34
Przemysł i budownictwo	128	146	145	149	159	165	164	170	172	183	203
Pozostała działalność	318	336	345	367	387	406	415	424	457	467	494

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Niemal 91% mieszkańców gminy Zaniemyśl w 2019 r. posiadało dostęp do sieci wodociągowej. Jest to wynik, który w porównaniu do poprzednich dwóch lat zwiększył się o 0,2%. W latach wcześniejszych wskaźnik dostępu ludności do sieci wodociągowej kształtował się na poziomie 82,1% od roku 2002 od którego dostępne są dane. W porównaniu do danych dla całego powiatu średzkiego, gmina Zaniemyśl posiada mniej o 5,8% ludności korzystającej z instalacji wodociągowej. Rozdzielcza sieć wodociągowa miała długość 115,7 km w 2019 r. Z początku okresu, dla którego są dostępne te dane sieć wodociągowa była o długości 65,6 km w 1995 r. i stopniowo była rozbudowywana – w roku 2002 – 78 km, w roku 2010 – 105,9 km. Mniej osób z terenu gminy posiada dostęp do sieci kanalizacji sanitarnej – w roku 2019 było to 72,8% mieszkańców. Na początku okresu, dla którego dostępne są dane, dostęp do sieci kanalizacji sanitarnej miało 34,6% mieszkańców (2002 r.). Na terenie gminy, wg danych za rok 2019, pobudowanych było 65,2 km sieci kanalizacji sanitarnej. Pierwsze dane dotyczące tego rodzaju infrastruktury technicznej z roku 1995 mówią o sieci o długości zaledwie 2,1 km. W roku 2002 na terenie gminy było 14,7 km sieci kanalizacji sanitarnej, a w roku 2010 – 22,8 km. Do sieci gazowej dostęp w 2019 roku posiadało 58,8% mieszkańców gminy. Wskaźnik ten zmienił się od 2002 r., kiedy to 23,5% mieszkańców gminy miało możliwość korzystania z paliwa gazowego.

Tab. 3 Długość i dostęp do sieci wodociągowej, sieci kanalizacji sanitarnej i sieci gazowej

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
dostęp do sieci wodociągowej (%)	83,9	86,6	86,6	87,4	87,6	90,2	90,2	90,2	91,5	91,5	90,8	90,8	91,0
długość sieci rozdzielczej wodociągowej (km)	93,2	102,9	103,9	105,9	108,5	109,6	110,3	111,3	111,3	113,5	113,5	113,5	115,7
dostęp do sieci kanalizacji sanitarnej (%)	41,0	41,1	41,8	46,2	54,3	57,6	58,7	71,2	71,5	71,7	71,8	71,9	72,8

dlugość sieci kanalizacji sanitarnej (km)	17,7	17,7	18,8	22,8	37,3	45,6	48,6	51,1	51,7	52,9	52,9	52,9	65,2
dostęp do sieci gazowej	26,6	27,2	42,1	42,9	44,9	44,9	45,5	48,1	45,7	53,2	54,9	57,3	58,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Tab. 4 Zasoby mieszkaniowe w gminie Zaniemyśl

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba budynków mieszkalnych	1 219	1 238	1 248	1 305	1 325	1 344	1 360	1 384	1 407	1 421	1 448	1 544
Liczba mieszkań	1 824	1 843	1 869	1 890	1 911	1 932	1 948	1 994	2 025	2 040	2 068	2 105
Powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)	161 621	163 947	169 073	171 996	174 968	178 203	180 298	184 413	188 413	190 236	193 800	198 915
Średnia powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	88,6	89,0	90,5	91,0	91,6	92,2	92,6	92,5	93,0	93,3	93,7	94,5
Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	25,7	26,1	25,9	26,1	26,2	26,5	26,6	27,3	27,7	27,6	28,0	28,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Zabudowa mieszkaniowa na koniec 2019 r. liczyła 1544 budynki mieszkalne. W roku 2018 było mniej o 96 budynków mieszkalnych. W ciągu dwunastu lat liczba budynków mieszkalnych wzrosła o prawie 26,7%. Wraz z oddanymi do użytkowania budynkami, wzrasta ilość mieszkań na terenie gminy. Przeciętna powierzchnia mieszkania w roku 2019 wynosiła 94,5 m² i była większa o 0,8m² i 1,2 m² w porównaniu do lat 2018 i 2017. Jest to wynik powyżej średniej krajowej, która w 2019 r. wyniosła 88,6 m². Wg dostępnych danych średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie Zaniemyśl wzrosła o 5,9 m² w stosunku do roku 2008. Na jednego mieszkańca powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 28,6 m² w 2019 r. Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na jednego mieszkańca wzrastała stopniowo od 2008 r., kiedy to wynosiła 25,7 m².

Mieszkańcy gminy Zaniemyśl w zakresie oświaty posiadają dostęp do następujących placówek finansowanych w pełni ze środków publicznych:

- Szkoły Podstawowej w Zaniemyślu,
- Szkoły Podstawowej w Śnieciskach,
- Szkoły Podstawowej w Pigłowicach,
- Przedszkola Samorządowego w Zaniemyślu,

a także do czterech przedszkoli niepublicznych i prywatnych. Na terenie gminy funkcjonuje także Niepubliczne Szkolne Schronisko Młodzieżowe oraz niepubliczny żłobek.

Na terenie gminy w dziedzinie kultury funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury oraz Biblioteka Publiczna.

W zakresie sportowym, mieszkańcy gminy Zaniemyśl mogą korzystać z Hali Widowiskowo – Sportowej w Zaniemyślu oraz licznych ścieżek do wędrówek pieszych i rowerowych. Niewątpliwie, dużą atrakcją dla turystów jest kolej wąskotorowa kursująca na linii Środa Wielkopolska – Zaniemyśl.

W ramach opieki zdrowotnej, mieszkańcy gminy posiadają dostęp do dwóch przychodni lekarskich.

Usługi wyższego rzędu zapewniane są dla mieszkańców gminy Zaniemyśl w sąsiednich miejscowościach powiatowych: Środa Wielkopolska i Śrem, do których dotrzeć można drogą wojewódzką nr 432. Pozostałą sieć dróg publicznych na terenie gminy stanowią drogi powiatowe oraz drogi gminne.

7. Analiza ekonomiczna

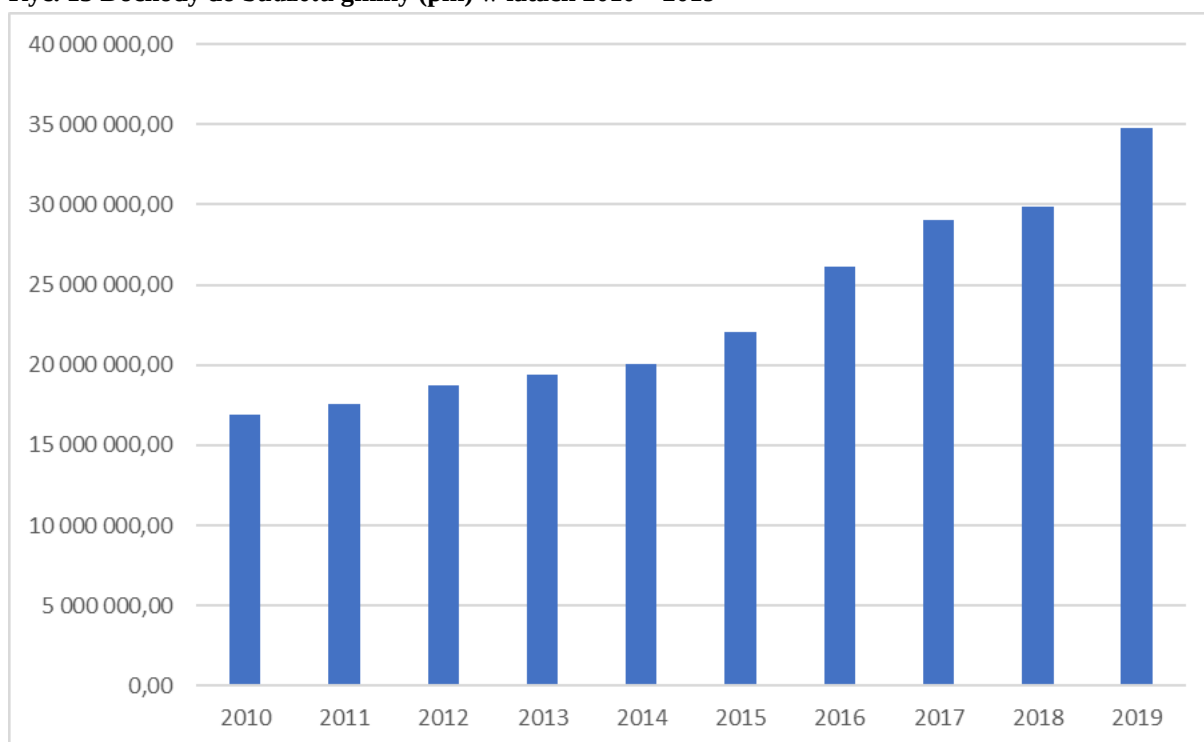
Gmina realizuje zadania stawiane opisane w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 713), na podstawie zaplanowanego budżetu oraz długookresowych dokumentów finansowych, takich jak Wieloletnia Prognoza Finansowa lub dokumentów związanych z inwestycjami tj. Wieloletnim Planem Inwestycyjnym.

W 2019 r. gmina Zaniemyśl zamknęła rok budżetowy z dochodami w kwocie 34 788 633,69 zł. Dochody budżetowe Zaniemyśl były większe o prawie 5 mln zł w porównaniu do roku 2018 oraz o ponad 5,5 mln zł w porównaniu do roku 2017. W szerszej perspektywie, analizując budżet gminy na przestrzeni ostatnich 10 lat, stwierdzić należy, że dochody gminy systematycznie wzrastały – od 2010 r. z ponad 16,9 mln zł do ponad 34,7 mln zł w 2019. Oczywiście, od roku 1995 (dochody na poziomie ponad 2,5 mln zł), za który dostępne są dane statystyczne, wzrost widać jeszcze bardziej, jednak w latach 90-tych i 2000-nych były zupełnie inne uwarunkowania prawne i gospodarcze, więc analiza oparta jest na dostępnych danych z ostatniej dekady.

Prawie połowę budżetu gminy stanowiły dochody własne – w 2019 roku było to 44,1% dochodów budżetu, w kwocie 15 345 356,64 zł. W 2018 roku dochody własne stanowiły ponad 44,8% wpływów do budżetu, a w 2017 r. było to 44,7%. Ważnym elementem składowym dochodów własnych jest podatek od nieruchomości, który stanowił w 2019 roku ponad 22,6% dochodów własnych. W roku 2018 udział podatku od nieruchomości w dochodach własnych był wyższy o 3,2% w porównaniu do roku 2019, natomiast w 2017 r. stanowił 24,3% w dochodach własnych.

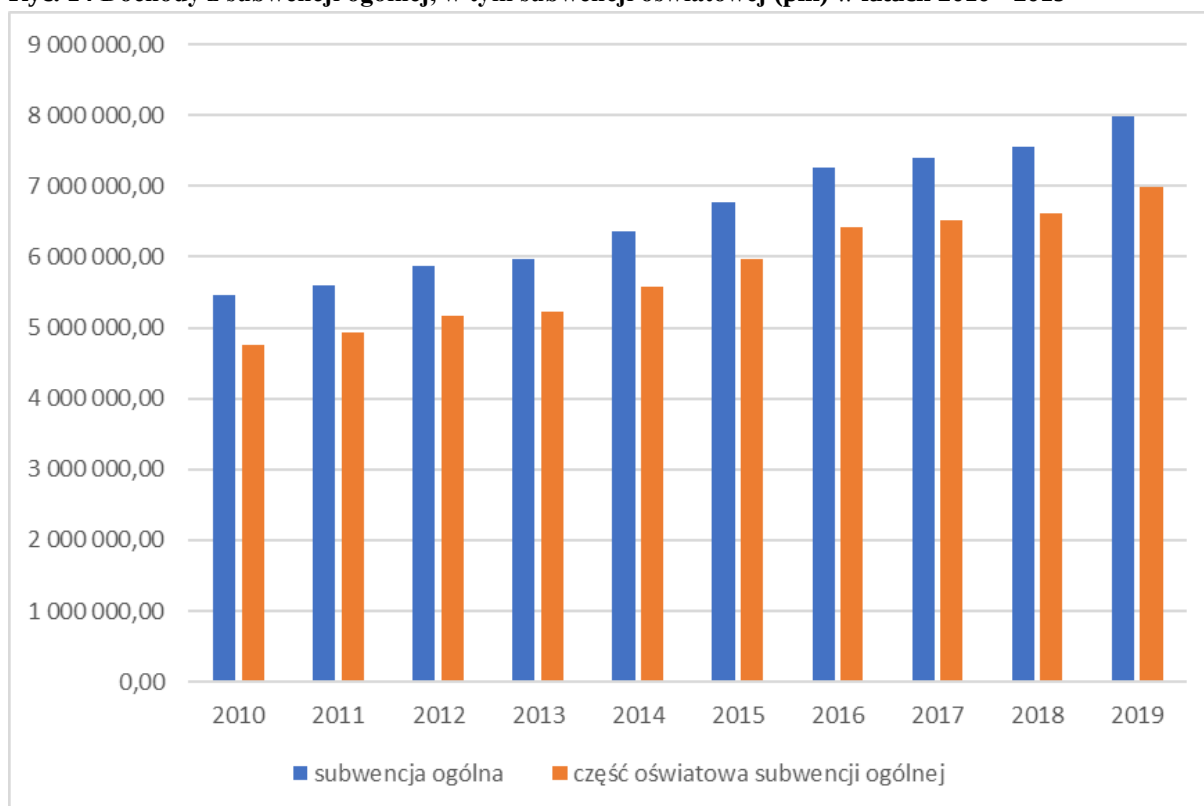
Również dużą część dochodów gminy stanowiła subwencja z budżetu państwa, której wartość ogólna w 2019 r. wyniosła prawie 8 mln zł, z czego prawie 7 mln zł stanowiła subwencja oświatowa. Subwencja ogólna od dekady systematycznie wzrasta. Tym samym wzrasta subwencja przeznaczana na oświatę. Początek analizowanego okresu to dochody z subwencji ogólnej na poziomie ponad 5,4 mln zł, w tym ponad 4,7 mln zł stanowiła część oświatowa subwencji ogólnej.

Ryc. 13 Dochody do budżetu gminy (pln) w latach 2010 – 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Ryc. 14 Dochody z subwencji ogólnej, w tym subwencji oświatowej (pln) w latach 2010 - 2019

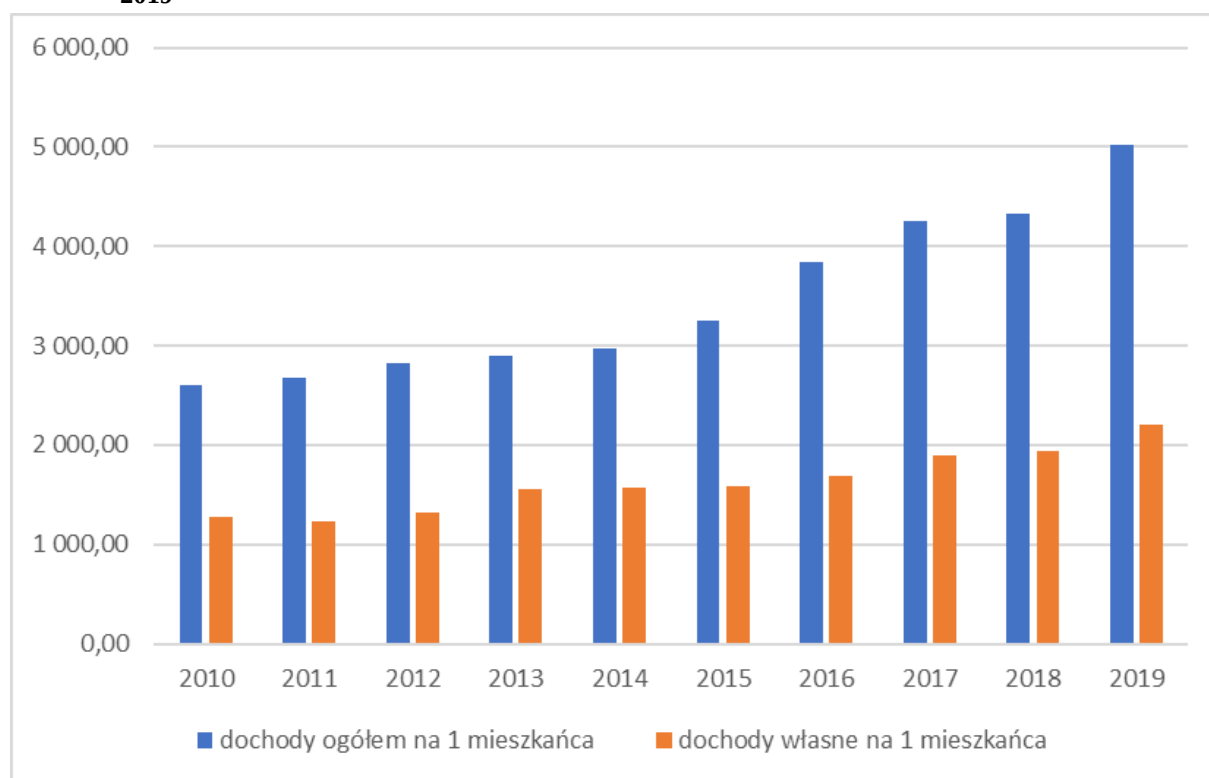

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyraźnie wzrosły od roku 2010. W roku 2019 wynosiły 5 014,22 zł na osobę, co jest wynikiem najwyższym w badanym okresie. Należy podkreślić jednocześnie, że rok 2019 to także największa liczba mieszkańców gminy z lat 1995 – 2019. Lata wcześniejsze od 2010 roku to kwota ponad 2,6 tys. zł na osobę, która stopniowo wzrastała na przestrzeni lat. I tak w roku 2012 wynosiły ponad 2,8 tys. zł na mieszkańca, a w roku 2015 już ponad 3,2 tys. zł na mieszkańca. Kwotę ponad 4 tys. zł w przeliczeniu na osobę osiągnięto od roku 2017.

Składową dochodów ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy są dochody własne. W 2019 roku odnotowano je na poziomie 2 211,78 ty. zł. Na początku analizowanej dekady dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 1 281,56 zł. Analiza tego wskaźnika wykazuje tendencję wzrostową na przestrzeni lat.

Ryc. 15 Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca ogółem i dochody własne na 1 mieszkańca w latach 2010 - 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

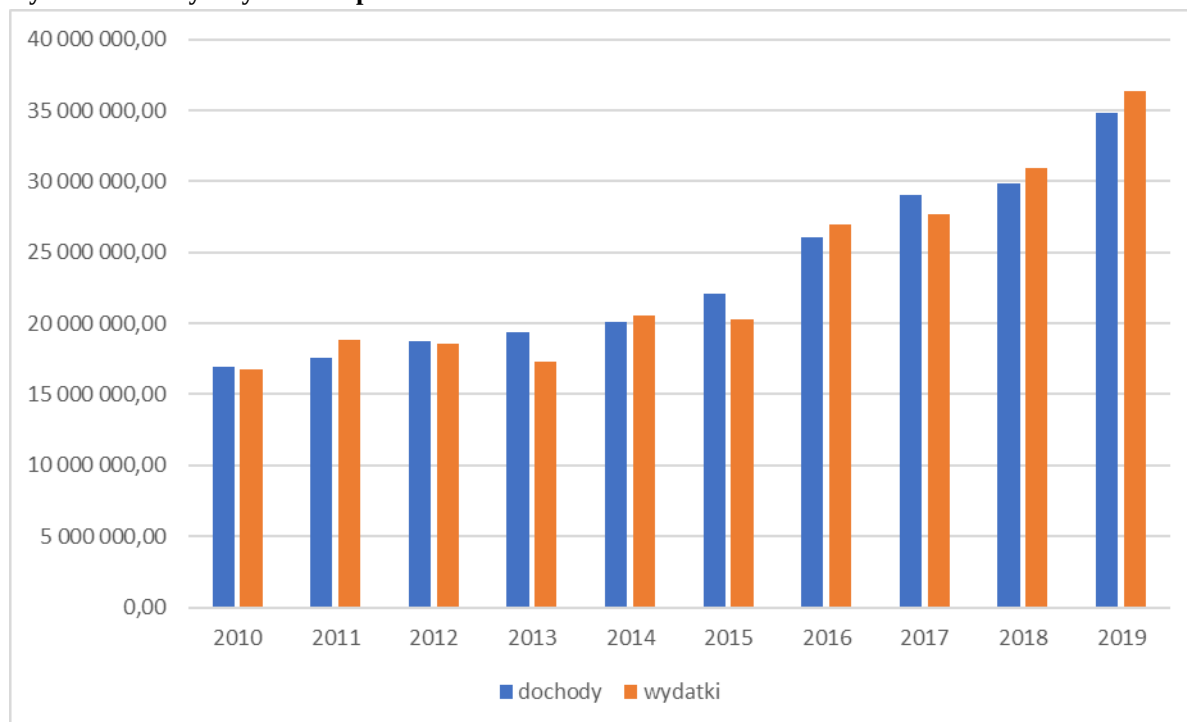
Środki zewnętrzne jakie gmina pozyskała w ramach finansowania programów i projektów unijnych wynosiły w 2019 r. 549 445,64 zł. Najwięcej środków zewnętrznych w ramach dofinansowania programów i projektów, gmina Zaniemyśl pozyskała w roku 2012 – 1 442 077,00 zł. Wyróżnić można jeszcze rok 2013, w którym gmina pozyskała kwotę 1 075 686,57 zł. W roku 2010, 2015 i 2017 gminie nie pozyskała żadnych środków w ramach finansowania programów i projektów unijnych.

Z przeprowadzonych w ostatnich latach inwestycji współfinansowanych ze środków zewnętrznych należy wyróżnić:

- przebudowa drogi w Dobroczynie (2015 r.) – środki własne: 93 308,84 zł; dofinansowanie: 195 000,00 zł; zrealizowano ze środków Województwa Wielkopolskiego,
- przebudowa drogi gminnej w Jaszkanie (2016 r.) – środki własne: 159 824,26 zł; dofinansowanie: 160 500,00 zł; zrealizowano ze środków Województwa Wielkopolskiego,
- przebudowa drogi gminnej w Polwicy (2017 r.) – środki własne: 172 232,68 zł; dofinansowanie: 138 034,00 zł; zrealizowano ze środków Województwa Wielkopolskiego,
- przebudowa ulic Dąbrowskiej i Wierzbowej w Zaniemyślu etap II wraz z przebudową ulicy Gajowej na Zwoli (2018 r.) – środki własne: 189 607,64 zł; dofinansowanie: 185 350,00 zł; zrealizowano ze środków Województwa Wielkopolskiego,
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej etap I i II wraz z przebudową sieci wodociągowej w miejscowości Śnieciska (2018 r.) – środki własne: 1 540 239,47 zł; dofinansowanie: 530 398,00 zł; etap I zrealizowano ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- budowa ul. Akacyjnej, Bukowej i Średzkiej w Zaniemyślu etap II (2019 r.); środki własne: 369 818,46 zł; dofinansowanie: 369 817,00 zł; zrealizowane ze środków Funduszu Dróg Samorządowych,
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej etap I i II wraz z przebudową sieci wodociągowej w miejscowości Śnieciska, Gmina Zaniemyśl (2019 r.); środki własne: 1 426 634,31 zł; dofinansowanie: 1 405 057,00 zł; etap II realizowany ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- przebudowa drogi gminnej Płaczki – Śnieciska (2019 r.); środki własne: 232 189,81 zł; dofinansowanie: 217 600,00 zł; zrealizowano ze środków Województwa Wielkopolskiego,
- remont ul. Świerkowej w miejscowości Śnieciska (2019 r.); środki własne: 156 512,91 zł; dofinansowanie: 156 511,00 zł; zrealizowano ze środków Funduszu Dróg Samorządowych,
- rozbudowa ścieżki pieszo – rowerowej przy jeziorze Raczyńskim poprzez wybudowanie stałego oświetlenia ścieżki i małej architektury (2019 r.); środki własne: 80 743,49 zł; dofinansowanie: 139 453,00 zł; zrealizowano ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- przebudowa drogi Płaczki – Śnieciska (2020 r.); środki własne: 245 156,56 zł; dofinansowanie: 125 000,00 zł; zrealizowano ze środków Województwa Wielkopolskiego.

W roku 2020 Gmina Zaniemyśl, na podstawie Uchwały Nr XXVI/181/2020 Rady Gminy Zaniemyśl z dnia 19 listopada 2020 r. zaplanowała dochody w kwocie 37 647 793,01 zł, w tym dotacje celowe na realizację zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych odrębnymi ustawami w wysokości 11.616.056,84 zł oraz środki zewnętrzne (środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) i środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi) w kwocie 1 669 847,66 zł.

Ryc. 16 Dochody i wydatki na przestrzeni lat 2010 – 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Rok 2019 to zdecydowanie wyższe wydatki z budżetu gminy, niż wpływy do niego. W latach wcześniejszych, kilkakrotnie wydatki z budżetu gminy przekraczały dochody. Znaczące różnice można zaobserwować w latach 2011, 2016 i 2018 – wówczas różnice na korzyść wydatków wynosiły odpowiednio ponad 1,2 mln zł, 0,8 mln zł i 1 mln zł. W przypadku większych dochodów do budżetu niż wydatków z niego, największe różnice dotyczyły lat 2013, 2015 i 2017. Różnice wynosiły wówczas odpowiednio ca. 2,1 mln zł, 1,7 mln zł i ca. 1,3 mln zł. Wydatki, podobnie jak dochody wzrastały stopniowo każdego roku, czego powodem były m.in. programy społeczne finansowane z budżetu państwa.

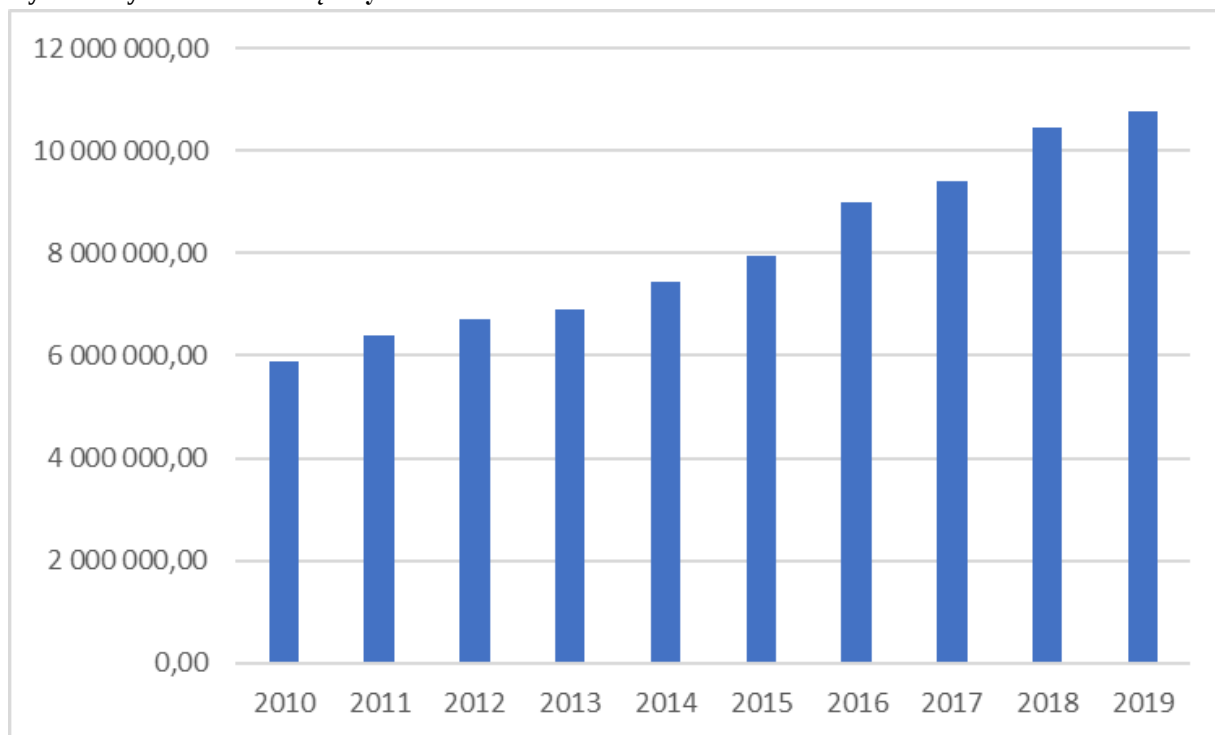
Istotną częścią wydatków każdej gminy są wydatki związane z oświatą. Również w Zaniemyślu wydatki na oświatę stanowią znaczną część budżetu. Na przestrzeni lat wydatki w tym dziale ulegały zwiększeniu. Zwiększanie się nakładów na oświatę związane jest z podnoszeniem płac nauczycielom oraz podnoszeniem się poziomu placówek oświatowych pod względem ich wyposażenia i jakości. W roku 2019 nakłady na oświatę i wychowanie z działu 801 budżetu wyniosło ponad 10,7 mln zł. Rok wcześniej była to kwota ponad 10,4 mln zł, natomiast w 2017 roku – 9,4 mln zł.

Wydatki związane z gospodarką mieszkaniową w okresie lat 2010 – 2019 były nieregularne. Najwięcej w tym okresie wydatkowano w roku 2012 – ponad 3,2 mln zł. Warto odnotować, że jeszcze w roku 2014 na cele związane z gospodarką mieszkaniową wydatkowano ok. 2,3 mln zł. Ostatni rok z badanego okresu to wydatek rzędu ponad 2,5 mln zł. Pozostałe lata badanej dekady, to wydatki na poziomie poniżej 2 mln zł.

Wydatki gminy Zaniemyśl w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2019 r. wynosiły 5 246,55 zł i były najwyższe z okresu 2010 – 2019. Najmniejsza kwota wydatkowana w przeliczeniu na jednego mieszkańca była na początku badanego okresu tj. w roku 2010 –

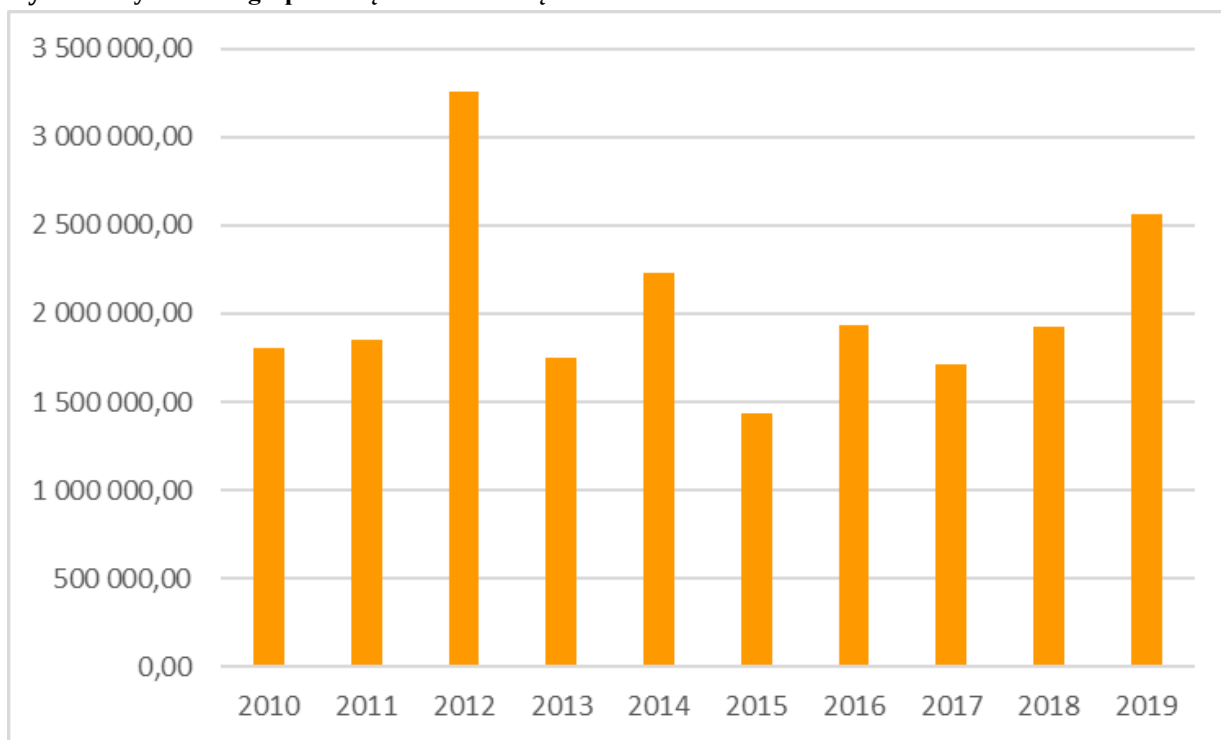
2.574,93 zł i była niewiele niższa od kwoty wydatkowanej w 2013 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca tj. 2 576,57 zł. W przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy, na oświatę w 2019 roku wydatkowano 1 553,18 zł i była to najwyższa kwota w przeliczeniu na mieszkańca gminy Zaniemyśl z badanego okresu. Najmniej na oświatę, w badanym okresie, wydatkowano w roku 2010 – 905,45 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy Zaniemyśl.

Ryc. 17 Wydatki na oświatę i wychowanie – dział 801 w latach 2010 - 2019

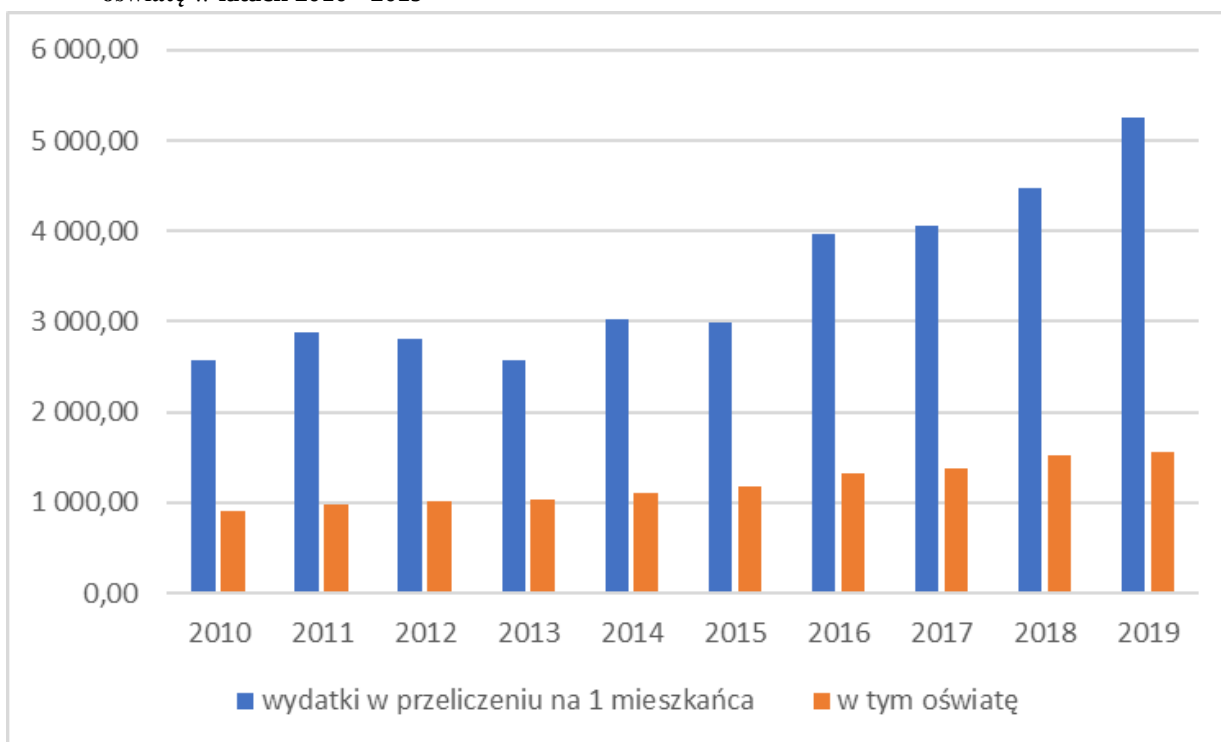
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Ryc. 18 Wydatki na gospodarkę mieszkaniową – dział 700 w latach 2010 - 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Ryc. 19 Wydatki budżetu gminy Zaniemyśl w przeliczeniu na jednego mieszkańca ogółem, w tym na oświatę w latach 2010 - 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Gmina Zaniemyśl jest gminą wiejską, z dużą ilością zabudowy zagrodowej, stąd nie dziwi fakt, że wydatki na rolnictwo i łowiectwo stanowią dużą część budżetu. W roku 2019

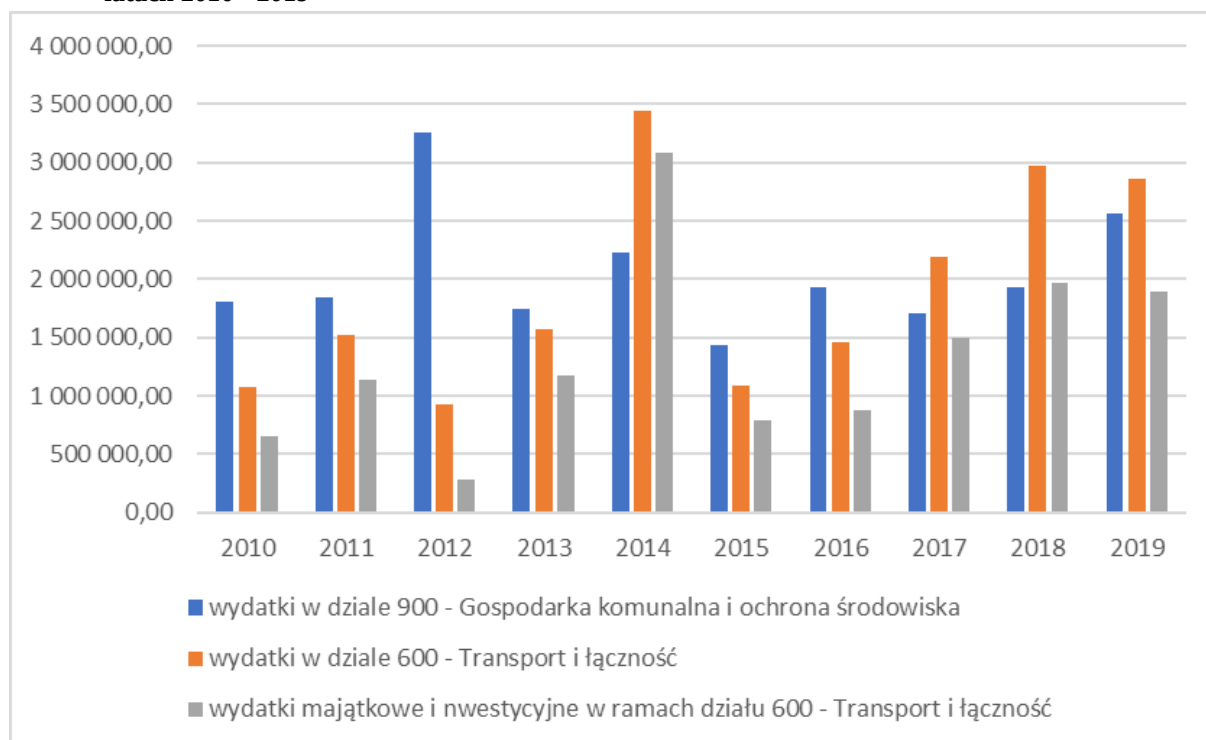
wydatkowano w dziale 010: 3 437 262,17 zł. Jeszcze w roku 2018 wydatki w tym dziale przekroczyły 2,5 mln zł. W latach wcześniejszych były to kwoty poniżej 1 mln zł. Jeszcze tylko w dwóch pierwszych latach badanego okresu tj. w roku 2010 i 2011 wydatki w tym dziale były na poziomie 1,6 i 2,7 mln zł.

Ważnym elementem wydatków budżetu gminy Zaniemyśl jest dział 600 – Transport i łączność oraz dział 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska. W ramach transportu i łączności ujęte są wydatki związane z komunikacją i inwestycjami. Gospodarka komunalna i ochrona środowiska to m.in. zasoby mieszkaniowe będące własnością samorządu.

W roku 2019 na łączność i transport wydatkowano środki w wysokości ponad 2,8 mln zł. Rok wcześniej wydatkowano w tym dziale ponad 2,9 mln zł, a w roku 2017 – ponad 2,1 mln zł. Warto odnotować kwotę w wysokości prawie 3,4 mln zł, jaka była wydatkowana w roku 2014. Składową działu 600 – Transport i łączność są wydatki majątkowe inwestycyjne, które można przeznaczyć m.in. na inwestycje realizowane z udziałem środków europejskich lub ze źródeł zagranicznych niepodlegających zwrotowi. W 2019 roku wydatki majątkowe inwestycyjne wyniosły ponad 1,8 mln zł, w roku 2018 – 1,9 mln zł, a w roku 2017 – 1,4 mln zł. Znaczna kwota wydatkowana była w roku 2014 – prawie 3,1 mln zł. Najmniej wydatkowano w roku 2012 – niecałe 0,3 mln zł.

Na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną w 2019 r. wydano ponad 2,5 mln zł. Lata wcześniejsze, badanego okresu, to mniejsze kwoty przeznaczana na ten dział. Jeszcze w roku 2012 i 2014 kwota wydatkowana w tym dziale przekroczyła 2 mln zł. Najmniejsza kwota na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną przeznaczona była w roku 2015 badanego okresu w kwocie niecałe 1,4 mln zł.

Ryc. 20 Wydatki w dziale 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska, w dziale 600 – Transport i łączność oraz wydatki majątkowe inwestycyjne w ramach działu 600 – Transport i łączność w latach 2010 - 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Gmina Zaniemyśl, na podstawie Uchwały Nr XXVI/181/2020 Rady Gminy Zaniemyśl z dnia 19 listopada 2020 r. na rok 2020 ma zaplanowane wydatki w kwocie 39 602 262,33 zł. Wśród zaplanowanych wydatków istotną część stanowić będą pieniądze przeznaczone na oświatę i wychowanie - ponad 11,8 mln zł. W dziale związanym z gospodarką komunalną i ochroną środowiska zabezpieczono środki w kwocie ponad 4,1 mln zł, z czego 0,6 mln zł przeznaczono rozdział związany z oświetleniem ulic, placów i dróg. W dziale transport i łączność w 2020 r. władze gminy Zaniemyśl przeznaczyli środki w wysokości prawie 2,5 mln zł, z czego wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych stanowią kwotę ponad 1,1 mln zł.

Środki w części „wydatki” uchwały budżetowej na rok 2020 służyć będą realizacji części zadań rozpisanych w przyjętej Uchwałą Nr XXVI/182/2020 Rady Gminy Zaniemyśl z dnia 19 listopada 2020 r. Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Zaniemyśl, których zakres realizacji nie ogranicza się wyłącznie do roku budżetowego. Wydatki zostaną spożytkowane na rewitalizację obszarów zdegradowanych społecznie w miejscowości Śnieciska (0,7 mln zł), termomodernizację budynku Szkoły Podstawowej w Pigłowicach (ponad 0,8 mln zł), zwiększenie zasobu nieruchomości Gminy poprzez zakup kompleksu pałacowego w Łęknie (1,8 mln zł), rewitalizację miejsca do kąpieli nad Jeziorem Raczyńskim w Zaniemyślu (2,6 mln zł), przebudowę drogi Płaczki – Śnieciska (0,9 mln zł), przebudowę ul. Ogrodowej w Zaniemyślu (0,5 mln zł). WPF Gminy Zaniemyśl określa ponadto szereg innych inwestycji drogowych, infrastrukturalnych i społecznych na najbliższe lata.

Zarówno wzrost dochodów, jak też wydatków w gminie Zaniemyśl, tych z lat poprzednich, ale również tych planowanych do osiągnięcia, pokazuje, że z każdym rokiem gmina rozwija się inwestując w poszczególne działy zadań własnych gminy. Przekłada się to przede wszystkim na wzrost liczby osób, które postanawiają zmienić miejsce zamieszkania na gminę Zaniemyśl. Daje to podstawy, aby sądzić, że Gmina będzie realizować kolejne inwestycje z zakresu oświaty, usług kultury, budowy i utrzymania infrastruktury drogowej i technicznej.

8. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

8.1. Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę

Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę w skali gminy oszacowano na podstawie:

- analizy ekonomicznej przedstawiającej poziom dochodów i wydatków gminy, ze szczególnym uwzględnieniem wydatków inwestycyjnych służących podwyższaniu standardu życia mieszkańców, dostępu do infrastruktury technicznej i zakresu usług oraz szeroko rozumianemu rozwojowi jednostki samorządu terytorialnego,
- analizy środowiskowej uwzględniającej ograniczenia wynikające z obszarów podlegających ochronie na terenie gminy i lokalizacji na nich nowej zabudowy,
- analizy społecznej obrazującej stan i strukturę demograficzną społeczności gminy, z uwzględnieniem ruchu naturalnego, migracji, rynku pracy i warunków mieszkaniowych, stanowiącej podstawę dla racjonalnego kształtowania docelowej struktury przestrzennej gminy,
- prognozy demograficznej gminy zakładającej wzrost liczby ludności w założonej perspektywie planistycznej do 2050 r. (z 6983 osób w 2020 r. do 8257 w roku 2050), stanowiącej podstawę dla określania kierunków zmian w zakresie wyznaczania nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową,
- oceny możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy, ze szczególnym uwzględnieniem aktualnego poziomu wydatków inwestycyjnych w zakresie transportu i łączności oraz gospodarki komunalnej i ochrony środowiska, oświaty i istotnych elementów z punktu widzenia jej rozwoju społeczno-gospodarczego,
- ustaleń dokumentów planistycznych, w tym przede wszystkim struktury przestrzennej gminy i przeznaczeniu terenów wynikających z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, przedstawiających faktyczne potrzeby inwestycyjne mieszkańców i inwestorów,
- prognozowanego wzrostu przeciętnej powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej w zakładanej perspektywie planistycznej w stosunku do 2019 roku, na podstawie analizy zmian w latach 2008 – 2019,

W celu oszacowania zapotrzebowania na nową zabudowę przyjęto następujące założenia:

- ze względu na fakt, iż tereny zabudowy letniskowej są zamieszkiwane całorocznie, co zostało potwierdzone wywiadem środowiskowym oraz wizja w terenie, posługując się danymi Głównego Urzędu Statystycznego istniejącą powierzchnią użytkową zabudowy mieszkaniowej zwiększono o procent udziałów terenów zabudowy letniskowej w terenach zabudowanych na cele mieszkalne i letniskowe ogółem; w ten sam sposób zwiększono ilość mieszkań na terenie gminy Zaniemyśl,
- wzrost powierzchni użytkowej na mieszkańca do 45 m², która zostanie osiągnięta w gminie Zaniemyśl w 2050 r.; przyjęto założenie iż średnia europejska powierzchnia użytkowa z 2017 r. na poziomie 45 m² na osobę, będzie możliwa do osiągnięcia w gminie Zaniemyśl w roku 2050; przemawiają za tym dane GUS, wg których między rokiem 2008 a 2019 średnia powierzchnia użytkowa na 1 mieszkańca wzrosła o 2,9 m², a dodatkowo uwzględniając powierzchnię terenów zabudowy letniskowej, która użytkowana jest do całorocznego zamieszkania, obecna powierzchnia użytkowa na osobę w gminie Zaniemyśl kształtuje się na poziomie 30,8 m²; w perspektywie kolejnych 30 lat możliwe będzie osiągnięcie zakładanej powierzchni 45 m²/ osobę,
- 10% istniejących zabudowań mieszkalnych ze względu na stan techniczny zostanie zastąpiona nowym budownictwem mieszkaniowym; szczególnie na terenach wiejskich, stan techniczny części zabudowy sugeruje konieczność jej wymiany,
- zmiany w strukturze ludności polegać będą na zaniku wielopokoleniowych rodzin na rzecz modelu rodziny małej, a tym samym spadku liczby osób przypadających na gospodarstwo domowe. Na podstawie analizy Głównego Urzędu Statystycznego⁶ na lata 2016 – 2050 w roku 2011 w Polsce gospodarstwo domowe zamieszkiwane było średnio przez 3,40 osoby na terenie wiejskim i 2,54 osoby na terenie miast (średnia 2,82 osoby/gospodarstwo domowe), w roku 2016 liczba ta zmalała do 3,26 osób na 1 gospodarstwo domowe na wsi i 2,43 osoby w mieście (średnia 2,71 osoby/gospodarstwo domowe); perspektywa oszacowana na rok 2050 wynosi 2,92 osoby/gospodarstwo domowe na wsi i 2,24 w mieście (średnia 2,5 osoby/gospodarstwo domowe); dla Wielkopolski wskaźnik osób na gospodarstwo domowe w 2011 roku wynosił 3,15 osoby, natomiast w roku 2016 było to 2,79 osoby na gospodarstwo domowe; prognozy dla Wielkopolski zakładają docelowy spadek liczby osób w gospodarstwie domowym do 2,7 w roku 2050 z 2,82 w 2020 r.; dla gminy Zaniemyśl przyjęto ilość osób na poziomie prognozowanym dla województwa wielkopolskiego,
- nie brano pod uwagę niepewnej i skomplikowanej sytuacji związanej z migracją do Polski znacznej liczby ludności z Europy Wschodniej, szczególnie z Ukrainy. Migracje zewnętrzne mogą w sposób niezwykle istotny wpłynąć na zmiany w liczbie ludności Polski i Europy,
- pod uwagę wzięto przemieszanie funkcji zabudowy mieszkaniowej, zabudowy letniskowej oraz w szczególności zabudowy zagrodowej, na terenie całej gminy, przez

⁶ Prognoza gospodarstw Domowych na lata 2016 – 2050, GUS, czerwiec 2016 r.

co należy przyjąć wzrost średniej powierzchni działki wykorzystanej na cele budowlane proporcjonalnie do wzrostu średniej powierzchni użytkowej na osobę,

- rozwój w zakresie zabudowy przemysłowej i przede wszystkim usługowej wykorzystującej walory komunikacyjnego gminy i jej położenie – szczególnie rozwinięta jest branża meblarska,
- należy mieć na uwadze, że studium wyznacza powierzchnię terenów przeznaczonych pod szeroko pojętą zabudowę, co oznacza, że tylko część powierzchni zajmowanych przez daną funkcję terenu będzie przeznaczona pod zabudowę. Reszta terenu będzie z reguły stanowiła obejście gospodarskie lub tereny zielone towarzyszące zabudowie. W przypadku zabudowy usługowej lub przemysłowej tereny wolne od zabudowy mogą być wykorzystywane do składowania materiałów, na parkingi lub komunikację,
- rozwój budownictwa mieszkaniowego pociągać będzie za sobą zapotrzebowanie na obszary sportu i rekreacji – zakłada się, że powierzchnia użytkowa dla usług sportu wynosić będzie 20% powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej; założenie to wynika z faktu, że tereny sportowe jak boiska, place zabaw nie wymagają realizacji zabudowy kubaturowej, przez co powierzchnia użytkowa może być traktowana jako powierzchnia terenu. Ponadto w żaden sposób nie należy ograniczać możliwości rozwoju tego typu funkcji. Należy ją realizować na terenie gminy w zależności od potrzeb.

Przyjmując powyżej przedstawione analizy i prognozy, zapotrzebowanie na nową zabudowę w skali miasta i gminy dla poszczególnych terenów przedstawia się następująco:

- 1) dla wielofunkcyjnych terenów osadniczych przyjmuje się zapotrzebowanie na nową zabudowę na poziomie 178 915 m² powierzchni użytkowej na podstawie wzrostu powierzchni użytkowej na mieszkańca, częściowej wymiany istniejącej zabudowy na nową, przewidywanych zmian w strukturze ludności oraz zakładanego przez władze Gminy osiągnięcia standardu europejskiego z roku 2017,
- 2) dla terenów zabudowy usługowej przyjmuje się zapotrzebowanie na nową zabudowę na poziomie 53 674 m² powierzchni użytkowej, na podstawie analizy dotychczasowego rozwoju funkcji usługowej. Ww. tereny wykorzystane zostaną dla obsługi zabudowy mieszkaniowej jako usługi komercyjne, ale również oświatowe i kulturalne, powierzchnia ta stanowi 30% powierzchni użytkowej wielofunkcyjnych terenów osadniczych;
- 3) dla terenów zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów przyjmuje się zapotrzebowanie na nową zabudowę na poziomie 53 674 m² powierzchni użytkowej, na podstawie analizy dotychczasowego rozwoju funkcji produkcyjnej; powierzchnia ta stanowi 30% powierzchni użytkowej terenów zabudowy mieszkaniowej;
- 4) dla terenów zabudowy usług sportu i rekreacji przyjmuje się zapotrzebowanie na nową zabudowę na poziomie 35 783 m² powierzchni użytkowej, na podstawie zakładanego rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowych na obszarze gminy, bogatej w walory przyrodnicze; zakłada się, że powierzchnia użytkowa dla usług sportu wynosić będzie 20% powierzchni użytkowej wielofunkcyjnych terenów osadniczych. Założenie to wynika z faktu, że tereny sportowe jak boiska, place zabaw nie wymagają realizacji zabudowy, przez co powierzchnia użytkowa może być traktowana jako powierzchnia terenu. Funkcja

usług sportu i rekreacji rozwijać się będzie przede wszystkim w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Usługi turystyki i sportu rozwijać się będą jako funkcja towarzysząca, służąca obsłudze funkcji mieszkaniowej. Nie należy ograniczać możliwości realizacji funkcji sportu i rekreacji, niezależnie od stopnia wykorzystania powierzchni oszacowanej niniejszym bilansem.

W stosunku do powyższych założeń sformułowanych na podstawie wyników analiz, wyniki uwzględniające te parametry przedstawiają się następująco:

Tab. 5 Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę

Kategoria terenu przeznaczonego pod zabudowę	Powierzchnia użytkowa (m²)
Wielofunkcyjne tereny mieszkaniowe	178 915
Tereny usługowe	53 674
Tereny produkcyjno – usługowe	53 674
Tereny sportowo – rekreacyjne	35 783
Suma:	322 046

Źródło: Opracowanie własne

8.2. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej

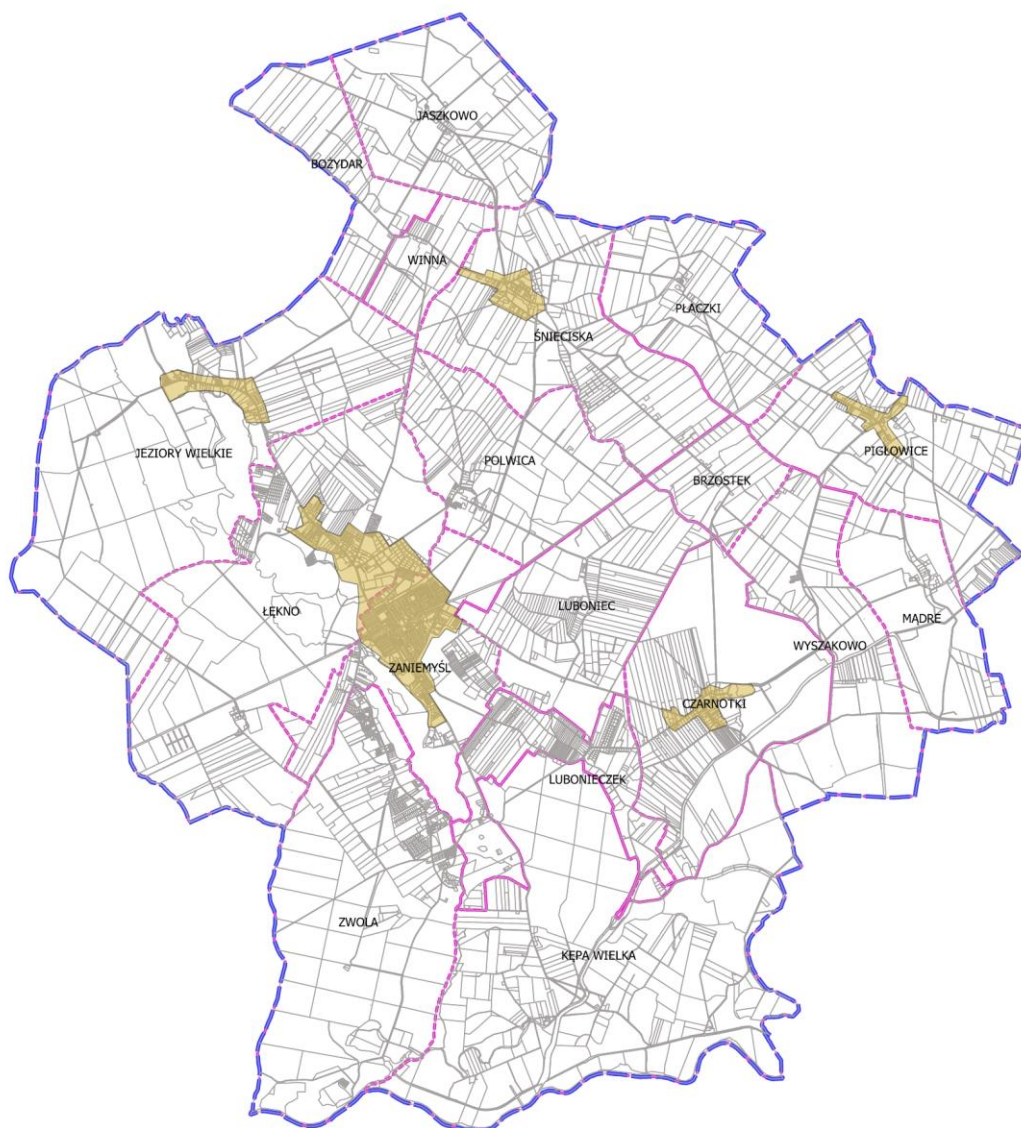
Chłonność obszarów, rozumianych jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, określono na podstawie analizy zagospodarowania i zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach istniejących jednostek osadniczych. Poniżej przedstawiono chłonność obszarów dla lokalizacji nowej zabudowy określoną w powierzchni użytkowej zabudowy według poszczególnych kategorii zabudowy.

Tab. 6 Chłonność obszarów na terenie gminy Zaniemyśl

Miejscowość	Tereny zabudowy mieszkaniowej zagrodowej i letniskowej (m²)	Tereny zabudowy usługowej (m²)	Tereny zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów (m²)	Tereny zabudowy usług sportu i rekreacji (m²)
Zaniemyśl	7447	2234	2234	1489
Jeziory Wielkie	14869	4461	4461	2974
Łękno	6377	1913	1913	1275
Śnieciska	6399	1920	1920	1280
Piğłowice	3519	1056	1056	704
Czarnotki	4596	1379	1379	919
Suma:	43 208	12 962	12 962	8 642

Źródło: Opracowanie własne

Ryc. 20 Obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Źródło: Opracowanie własne

8.3. Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę

Chłonność obszarów, rozumianych jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, określono na podstawie analizy obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących tereny położone poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach istniejących jednostek osadniczych. Poniżej przedstawiono chłonność obszarów dla lokalizacji nowej zabudowy określoną w powierzchni użytkowej zabudowy według poszczególnych kategorii zabudowy.

Tab. 7 Chłonność obszarów w planach miejscowych

Kategoria terenu przeznaczonego pod zabudowę	Powierzchnia użytkowa (m²)
Tereny zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i letniskowej	76 236
Tereny usługowe	22 871
Tereny produkcyjno – usługowe	22 871
Tereny sportowo – rekreacyjne	15 247
Suma:	137 225

Źródło: Opracowanie własne

8.4. Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej oraz na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę

Porównanie zapotrzebowania na nową zabudowę z chłonnością terenów położonych na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych oraz na obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę ma na celu wykazanie priorytetów w zakresie wyznaczania nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Tab. 8 Porównanie zapotrzebowania na nową zabudowę z chłonnością obszarów na terenie gminy Zaniemyśl, wyrażona w powierzchni użytkowej

Kategoria terenu przeznaczonego pod zabudowę	Zapotrzebowanie na nową zabudowę (m²)	Zapotrzebowanie na nową zabudowę (m²) zwiększone o 30%	Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (m²)	Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę (m²)
Tereny zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i letniskowej	59 471	77 313	43 208	76 236
Tereny usługowe	17 841	23 194	12 962	22 871
Tereny produkcyjno – usługowe	17 841	23 194	12 962	22 871
Tereny sportowo – rekreacyjne	11 894	15 463	8 642	15 247
Suma:	107 047	139 164	77 774	137 225

Źródło: Opracowanie własne

9. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Realizacja inwestycji związanych z wykonaniem sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy zostanie sfinansowana ze środków własnych samorządu w zależności od zaplanowanych w budżecie gminy środków finansowych oraz innych źródeł finansowania zgodnie z przepisami o finansach publicznych.

Gmina Zaniemyśl działa w oparciu o sporządzany corocznie budżet. Na cele inwestycyjne zabezpiecza i pozyskuje się środki zgodnie z przyjmowanymi co roku planami inwestycyjnymi, które wykonywane są sukcesywnie w zależności od potrzeb. Nie jest możliwym określenie dokładnych środków finansowych przeznaczonych w przyszłych latach na budowę infrastruktury. Poziom tych środków zależy bowiem od wielu czynników, jest uzależniony m.in. od pozyskania środków zewnętrznych np. z funduszy unijnych w poszczególnych okresach finansowania. Obecny okres finansowania to lata 2021-2027, a wysokość środków jakie zostaną skierowane do województwa wielkopolskiego nie jest jeszcze ostatecznie ustalona. Trudno jest określić jaki będzie poziom finansowania i jak to wpłynie na możliwości inwestycyjne gminy. Dodatkowo należy mieć na uwadze, że samo złożenie wniosku o dofinansowanie nie jest równoznaczne z tym, że takie dofinansowanie będzie przyznane. Ze względu na panującą pandemię związaną z wirusem Covid 19 możliwe jest także uruchomienie programów rządowych mających na celu aktywizację gospodarki oraz współfinansowanie zadań realizowanych przez gminy.

Nie można zakładać, iż wszystkie zaplanowane inwestycje zostaną wykonane jednocześnie, z tego też względu zasadne jest umożliwienie realizacji inwestycji zgodnie z maksymalnym zapotrzebowaniem wynikającym z wykonanego bilansu terenów, a nie z prognozowanych możliwości finansowych gminy.

Sieć istniejących ulic i dróg wewnętrznych, które można wykorzystać przy projektowaniu nowych terenów, ma znaczący wpływ na koszty poniesione przez gminę dla umożliwienia realizacji budownictwa mieszkaniowego. W ten sposób osiągnie się znaczne oszczędności nakładów inwestycyjnych.

Podobnie przedstawia się sprawa istniejącego uzbrojenia terenu. Istotne jest czy przez rozpatrywany teren lub w jego pobliżu przebiegają sieci infrastruktury technicznej - w przypadku gminy Zaniemyśl istotne są zwłaszcza zrealizowane w dużej mierze sieci wodociągowe i kanalizacyjne. Konieczność wykonania sieci uzbrojenia terenu znacznie podnosi koszty inwestycji, a więc tereny położone w zasięgu istniejących można uznać za korzystniejsze.

10. Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy

Analiza potrzeb inwestycyjnych w świetle wyznaczonych długookresowych celów rozwoju w Studium:

- analiza zagospodarowania terenów i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w szczególności przy istniejącej infrastrukturze technicznej i drogowej,
- przygotowanie uzbrojenia terenów inwestycyjnych wyznaczonych w studium i w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- modernizacja/budowa/przebudowa dróg gminnych,
- rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- inne inwestycje, których realizacja może okazać się niezbędna przy jednoczesnej realizacji zabudowy mieszkaniowej, jednak nie ma możliwości ich dokładnego ustalenia oraz sprecyzowania dla tak odległych ram czasowych. Będą to inwestycje realizowane w zależności od zapotrzebowania i są to m.in.: budowa i modernizacja obiektów użyteczności publicznej, budowa ogólnodostępnych parkingów, wykonanie placów zabaw, terenów sportowych, realizacja obszarów przestrzeni publicznej.

Proces wieloletniego programowania inwestycyjnego, poprzez opracowane i zastosowane rozwiązania metodyczne, pozwoli na optymalizację zakresu rzeczowych potrzeb inwestycyjnych wobec możliwości finansowych gminy. Służy temu przewidywanie zasobów wolnych środków na zadania inwestycyjne w perspektywie kilku lat, wynikające m.in. z Wieloletniej Prognozy Finansowej.

Projektowanie nowych obszarów pod zabudowę mieszkaniową, oraz uzbrajanie ich w niezbędną infrastrukturę techniczną należy potraktować jako inwestycję gminy, która będzie procentować w przyszłości w postaci podatków płaconych do budżetu przez mieszkańców.

Tereny pod zainwestowanie związane z działalnością gospodarczą należy zaprojektować w obszarach wolnych od zabudowy lub z zabudową ekstensywną, aby nie powodować konfliktów społecznych i aby ich lokalizacja nie wpływała negatywnie na walory krajobrazowe regionu. Tereny już zagospodarowane, związane z działalnością gospodarczą, położone w pobliżu terenów mieszkaniowych, należy tak modernizować, aby zminimalizować uciążliwości z nich wynikające.